

Credința strămoșească a românilor*

Credința noastră a fost una de la începuturi și până astăzi, în istoria de aproape două mii de ani a neamului. Semnele și caracteristicile ei, presărate în toată această istorie, stau la dispoziție oricui ar dori, cu bună credință să le cerceteze. Ele dau mărturie că am păstrat învățătura și tradiția creștină așa cum le-am primit de la început. Credința creștină este cel mai puternic element al identității istorice a românilor.

O tradiție puternică prezentă în elementele care înregistrează și consemnează evenimentele pentru posteritate — limba, obiceiurile, toponimii, etc. — arată că Evanghelia Mântuitorului nostru Iisus Hristos a fost propovăduită pentru prima dată în ținuturile noastre chiar de către un Apostol al Domnului, Sfântul Andrei. Eusebiu de Cezairea, cel mai mare istoric bisericesc al primelor veacuri, îl prezintă pe Sfântul Apostol Andrei propovăduind credința creștină în Scitia, din care a făcut parte și Dobrogea de astăzi. Sfântul Apostol Pavel însuși, împreună cu ucenicii săi, au răspândit Cuvântul lui Dumnezeu în ținuturile de la Sud de Dunăre. Legăturile comerciale ale cetăților grecești din Dacia Pontică cu centrele economice puternice din Asia Mică, Siria, Palestina, Egipt, insulele grecești, Macedonia, Tracia, Grecia continentală, în care creștinismul fusese larg răspândit de către Apostoli și ucenicii lor, ne îndreptătesc să credem că au înlesnit pătrunderea acestuia și pe teritoriile locuite mai târziu de români. Desigur, căile de pătrundere și răspândire a credinței creștine la Nord de Dunăre au fost și altele: ostașii creștini din armata romană, c lo-niștii aduși aici după cucerirea Daciei de către romani, etc. Sămânța Evangheliei a găsit aici un pământ bun care a rodit înșutit. Rădăcina ei este credința creștină prezentă fără întrerupere în aceste ținuturi, locuite de strămoșii noștri și de noi astăzi. Dovadă stau mărturie arheologice și istorice.

Cu peste o mie de ani înainte de a fi descoperită America — de unde ne vin în timpul din urmă zeloși „evangelhști” pentru a ne „increștina” — începând cu secolele IV—VI d.Hr., mărturiile despre existența unei vieți creștine dezvoltate la noi sunt numeroase și ne furnizează amănunte ce ne permit să o reconstituim cu suficientă exactitate: biserici paleocreștine, monumente cu inscripții creștine, cripte și morminte ale martirilor, obiecte de cult și de uz personal purtând însemnele creștine precum monograma lui Hristos și, aproape în toate cazurile, semnul sfintei cruce. Toate acestea stau la îndemâna celor ce doresc să cunoască vechimea credinței românilor și, mai ales, conținutul și formele de manifestare ale acesteia.

„Evangelizatorii” de pe continentul american, care ne propun o credință creștină inventată de un Smith, Russel, Perham sau Miller acum o sută-două de ani sau chiar cu douăzeci-treizeci de ani în urmă de vreun nou Moise sau chiar nou Mesia, cât și contrații noștri ce rămân fascinați de „noul teatru” creștin aduse de aceștia, să aștepte că românii cunosc Cuvântul lui Dumnezeu de la întemeierea lor ca neam. Și, mai ales, să aștepte că atunci, ca și astăzi, creștinii adevărați se adună și se rugau în biserici, construite în formă de navă sau cruce, cu altar ridicat pe morminte și moaște ale sfinților și martirilor, cu noas și pronaos, purtând semnul sfintei Cruci (vezi bisericile de la Adamclisi, Histria, Callatis, Niculițel, Basarabi etc., unele de dimensiuni impresionante, cum este cea descoperită la Tomis, cu o lungime de 48,10 m și o lățime de 23,45 m, având sub altar o mare criptă, în formă de cruce). De asemenea, se consacrau vieții ascetice, în centre monastice (ca cel descoperit la Basarabi-Murialtar, format din șase bisericuțe și datat de cercetători „cel mai devreme în secolele IV—V și cel mai târziu în secolele X—XI); cinsteau sfânta cruce, pe care o așezau ca semn al identității creștine pe toate obiectele de cult, dar și pe alte obiecte — „crucea morții și a învierii” (numită astfel într-o în-

(Continuare în pag. a 2-a)

* Din broșura „Biserica și secele”, Tesalonice, 1992, p. 1.

LA ZIUA EROILOR

„Pe ostașii români căzuți pe toate câmpurile de luptă...”

Odată cu reșterea vieții noastre spirituale și obștești pe făgașele tradiționale sănătoase din todeauna s-a reluat și sărbătorirea eroilor neamului nostru în ziua de Înălțare a Domnului nostru Iisus Hristos, anul acesta 27 mai, când, precum se știe, se fac rugăciuni pentru ei toți, știuți și neștiuți, amintirea lor fiind omagiată cu pietate și cuvinte alese; când cimitirele lor, ca și troițele ridicate în amintirea eroilor sunt cercetate mai cu osebire; când pe mormintele lor se presară flori din grădina minunată a Țării noastre, însoțite de floare recunoștinței noastre pentru suferințele și pentru jertfa lor supremă. Poate că tocmai acesta este motivul principal al cinstirii lor speciale în ziua Înălțării Domnului, cinstirea eroilor având asemănare cu suferințele, moartea, învierea Domnului și Înălțarea Sa la Cer; or, prin jertfa pentru binele general, pentru apărarea Țării și valorilor creștinești ale poporului român și eroii neamului nostru intră în nemurire, în viața cea fără de sfârșit, descoperită nouă de Mântuitorul Iisus Hristos.

Deși au fost ani când cultul eroilor a fost aproape uitat, ca să nu spunem chiar înlăturat, încă un păcat greu al totalitarismului ateu, Biserica noastră i-a pomint totdeauna la fiecare Sf. Liturghie pe acești fii buni ai săi și ai Țării, așa cum face și acum și va face până la sfârșitul veacurilor, când, la ieșirea cu Cinstitele Daruri, preotul rostește și cuvintele: „Pe ostașii români căzuți pe toate câmpurile de luptă pentru apărarea și libertatea Patriei, Domnul Dumnezeu să-i pomenească întru Împărăția Sa”. Ba mai mult, în foarte multe biserici de-ale noastre eroii din parohia respectivă sunt trecuți la loc de cinste pe unul din pereții bisericii, în multe parohii s-au ri-

dicat troițe întru cinstirea lor, iar în unele biserici de lemn din Bihor de pildă sunt așezate chiar cruci în amintirea lor. Biserica a făcut și face acest lucru pentru că, așa cum potrivit s-a spus, „osemintele eroilor sunt pietrele de temelie ale Țării”, casa noastră părintească, în care ne-a fost rânduit să ne ducem zilele pe acest pământ. De această casă suntem legați prin atâtea fibre și, prin urmare, îndatorați s-o cinstim și s-o apărăm chiar cu prețul vieții noastre, așa cum au făcut vrednicii noștri înaintași, pe care îi cinstim în chip special în această zi a Înălțării Domnului.

În zile ca aceasta mai ales, ne reamintim de sfaturile lui Neașor Basarab către Fiul său Teodosie, care era îndemnat ca cu destinele Țării să nu facă țărânelor cu ni-meni, sau de sfatul Sfântului Voievod Ștefan cel Mare, cuprins în testamentul său: „Când dușmanul vostru cere legăminte rușinoasă de la voi, atunci mai bine muriți prin sabia lui decât să fiți privitori împilării și ticăloșirii țării voastre”. De aceea, la vreme de izbeliști:

Voievozi, popor și clerici,
Ce din prapuri de biserici
Sfînteau ilamuri de război
Când iubirea de moșie și de
Lege și de noi
Din pioși făcea eroii și pioșii
din eroi —
versuri care arată ridicarea obștească pentru apărarea gliei, ca și dragostea profundă față de pământul străbun, această dragoste constituind una din însușirile de seamă ale eroilor noștri. Din astfel de realități au izvoțat desigur și cunoscutele versuri: Preoți cu cruce-n frunte / Căci oastea e creștină / Deviza-i libertate și scopul ei prea sfânt.

(Continuare în pag. a 2-a)

Pr. Gh. Papuc

Martorii Înălțării la Cer a Domnului Hristos



„Înălțatu-te-ai întru mărire Hristoase Dumnezeu nostru, bucurându-te de ucenicii tăi cu făgăduința Sfântului Duh, încredințându-se ei, prin binecuvântare, că Tu ești Fiul lui Dumnezeu, Mântuitorul lumii”. Astfel de cuvinte spunem, cu cântare, la sărbătoarea Înălțării Domnului Hristoase, ca și în toate zilele în care se pomenește acest eveniment. Și mai zicem în acea vreme și: „Plinind rânduiala cea pentru noi și cele de pe pământ unindu-le cu cele cerești, te-ai înălțat întru mărire, Hristoase Dumnezeu nostru, nicidecum despărțindu-te, ci rămânând nedepărtat și strigând celor ce te iubesc pe Tine: „Eu sunt cu voi și nimenia împotriva voastră.” Prin astfel de alcături, date nouă de sfânta noastră Biserică, noi vorbim cu Mântuitorul însuși, Cel ce s-a înălțat la cer, și mărturisim credința noastră în înălțarea Lui. Prin aceasta, dăm mărturie despre faptul că suntem, pentru vremea noastră, martori ai înălțării Domnului nostru Iisus Hristos. Mărturia noastră despre înălțarea Domnului Hristos a început odată cu credința noastră în acest eveniment și s-a manifestat totdeauna când am sărbătorit înălțarea Domnului, la vremea hotărâtă pentru aceasta. Dar mărturia noastră despre înălțarea la cer a Mântuitorului nostru nu este numai la vremea când o sărbătorim, ci noi suntem martori ai înălțării la cer a Mântuitorului și

de fiecare dată când rostim Simbolul Credinței sau Crezul, în care mărturisim despre Domnul Hristos că „s-a înălțat la ceruri și șade de-a dreapta Tatălui.”

Ca unii care mărturisim credința noastră în înălțarea la cer a Mântuitorului Hristos și ne înțelegem și ne statornicim în această credință, când zicem: „Mărește, suflete al meu, pe Hristos dătătorul de viață. Cel ce s-a înălțat de pe pământ la cer”, noi dăm mărturie despre înălțarea Mântuitorului, iar prin aceasta ne încadrăm în șirul nesfârșit de credincioși, care au fost înainte de noi, de când a avut loc acest eveniment. Și totodată, mărturia noastră despre înălțarea Domnului nu pune în legătură și cu toți cei ce vor urma după noi, având credința în înălțarea Mântuitorului nostru, având credința că Domnul și Mântuitorul nostru, Fiul lui Dumnezeu intrupat, a ridicat mai presus de lume firea omenească cu care s-a unit și a dus-o în sânul Preasfintei Treimi.

Când dăm mărturie despre înălțarea la cer a Domnului nostru Iisus Hristos, noi facem, pentru vremea noastră, ceea ce au făcut sfinții Evangheliști Marcu și Luca, pentru cei din vremea lor, când au consemnat, fiecare în Evanghelia sa, evenimentul înălțării, despre care au dat și ei mărturie, „Domnul Iisus, după ce a vorbit cu ei (cu ucenicii Săi), (continuare în pag. a 3-a)

Arhim. Teofil Părăian

SFINȚIREA SF. ȘI MARELUI MIR a 17-a oară în Biserica Ortodoxă Română*

Suntem în Joia Mare, când întreaga ortodoxie își rememorează și retrăiește începutul Procesului Mântuitorului, Săptămâna Patimilor. Chiar în seara aceasta, în biserici se va citi, în versiunile tuturor evangheliștilor, relatarea faptelor așa cum s-au petrecut ele atunci.

El a suferit atunci și pentru noi cei de azi. „Care pentru noi oamnenii... a fost răstignit”. Oare am putea privi cu indiferență cum un nevinovat ar fi biciuit cumplit, până la desfigurare, în fața noastră, dar nu pentru vinovăția lui, ci în locul nostru, pentru o vinovăție a noastră? Așa ar trebui să trăim aceste zile, în care să amestecăm groaza și rușinea, recunoștința cu iubirea, compasiunea cu propria noastră răspundere pentru suferințele Celui ce ne înlocuiește. Prin suferințele Lui dobândim noi iertarea păcatelor, a greseliilor noastre.

Așa intrăm în sistemul de mântuire pe care ni l-a pregătit Dumnezeu, prin Iisus Hristos, sistem pe care nimeni nu l-a tălcut mai bine decât Sfântul Pavel, acest inspirat al descifrării tainei intrupării și a învierii lui Hristos, teoreticianul fără de care nu știm cum ar fi arătat dogmatica și, în general, teologia creștină.

Ca să pricepem taina răscumpărării, ca să intrăm efectiv în ea, ca să ne-o însușim, Dumnezeu ne-a pus la îndemână o serie de mijloace care, pe de o parte să ne descopere intenția lui Dumnezeu cu noi, pe de alta să stimuleze voința noastră de participare la propria noastră mântuire. Sfântul Pavel spune să suntem „împreună lucrători cu Dumnezeu”, în condiție de libertate, deci și de răspundere pentru ceea ce alegem.

Iubirea și grija lui Dumnezeu pentru noi poartă în teologie numele de *iconomia mântuirii*. Pentru intrarea noastră în această iconomie, Mântuitorul s-a intrupat, s-a jertfit, a învățat și a instituit Sfintele Taine. Prin ele intrăm în creștinism, ne sfințim viața, ne-o curățim și ne asigurăm intrarea în Împărăția lui Dumnezeu.

Una din aceste Taine, care sunt în număr de șapte, Botez, Mirungere, Spovedanie, Împărtașanie, Cununie, Preotie, Sf. Maslu — este *Mirungerea*, sau ungera cu Sf. Mir. Materia acestei Taine este Sf. Mir pe care, iată, astăzi, potrivit vechilor rânduieli, întregul nostru Sfânt Sinod, în frunte cu Întâi Stătorul Bisericii Ortodoxe Române, l-a sfințit, ca să fie pus la îndemână întregii noastre Biserici, a tuturor episcopilor și preoților români.

Taina Mirungerii se săvârșește îndată după oficierea Botezului. În timpul ungerii, săvârșitorul rostește cuvintele: „*Pecetea darului Sfântului Duh*”, aceasta însemnând întărirea botezatului în dreptatea și sfințenia dobândită prin botez, ca să poată el sta împotriva tuturor tentațiilor rele. Această roștie conține descrierea rostului acestei Taine: prin ea se conferă celui botezat darurile Sfântului Duh. Cel uns devine un Hristos, căci însuși cuvântul Hristos, înseamnă *Uns*.

Că ungera era un ritual vechi, o știm încă din Vechiul Testament? Dar și Iisus a acceptat-o și i-a dat un sens legat de Patimile Sale, așadar de mântuire. Înainte de intrarea în Ierusalim, în Betania, în casa lui Lazăr, Maria sora lui „*luând o litră de mir de nard curat, de mare preț, a uns picioarele lui Iisus și le-a șters cu părul capului său, și s-a umplut casa de mirosul mirului*”. Se știe cum a protestat Iuda, dar Iisus a zis: „*Lăsați-o, că pentru ziua îngropării Mele l-a păstrat*”. Iisus își povestește patimile și moartea, jertfa mântuitoare care nu era spre moarte și stricăciune, ci spre viață și înviere. Mirosul Sfântului Mir este simbolul împărțirii Harului mântuitor, care nu poate fi decât plăcut și care se răspândește ca „*un miros de bună mireasmă*”.

Iată de ce până în ziua de astăzi Sfântul Mir se pregătește cu mare grijă, numai de oameni cunoscători — se indică participarea unui farmacist calificat — prin amestecarea a 38—57 de ierburii, parfumuri și alte ingrediente care, uneori, se aduc din țări străine, de pe unde se găsesc, mai ales din Orient, din Grecia, cum facem și noi ori de câte

(continuare în pag. a 3-a)

† ANTONIE

Arhiepiscop al Sibului și Mitropolit al Ardealului, Crișanei și Maramureșului

* Cuvânt în Joia Mare — aprilie 1993 — în Paraclisul Patriarhal „Sf. Spiridon” din București

1 Citat din Mărturisirea Ortodoxă, partea I, întrebarea 104. Cf. Ba-dea Cișănu, Tezaurul Liturgic, vol. III, București, 1912, p. 314.

2 Vezi Isire 30, 22—32; I Regi 15, 1; 16, 3; II Regi 5, 3; cf. Paul, Mitropolitul Suediei, *Sfințirea Sfântului Mir la Patriarhia Ecumenică*, în rev. „Apostolos Varnavas”, Cipru, apr. 1983, p. 118—123.

Rezonanțe ortodoxe la PANAIT ISTRATI* (I)

O temă ca cea de mai sus ar fi fost desigur de neconcepțiu acum câțiva ani. Nu numai datorită regimului politic existent până nu de mult în România, ci și pentru faptul că până de curând era lucru de neconcepțiu să vorbească cineva despre sentimentele religioase ale unui scriitor considerat prin excelență „progresist”.

Transformările politice, sociale și culturale, care se desfășoară în lumea noastră „comunistă”, ne arată însă tot mai mult, că, oricât de mult am încercat — și încercăm — scriitorii de factură marxistă, „comunistă”, „progresistă” să se dezbrace de orice sentiment religios, să demitologizeze neîncetat lumea, ei nu încețoșă totuși să rămână în străfundul lor — fie și fără să vrea — niște homines religiosi. Și aceasta cu atât mai mult, când avem de-a face cu un scriitor progresist „ne-ortodox”, cum a fost Panait Istrati, acest profet al vremurilor de azi, care nu a ezitat nici o clipă să condamne gre-

(continuare în pag. 2)

Lucia Frăcea-Slănescu

* Conferință susținută la Congresul Internațional „Panait Istrati — cîntecomanul nostru” organizat de Radioteleviziunea Română în colaborare cu Radioteleviziunea Franceză, unde subsemnata a participat ca reprezentantă a Greciei și a Postului de Radio al Bisericii Grecești.

Sfinții Împărați CONSTANTIN ȘI ELENA

Primele trei secole de existență a creștinismului au fost pline de mari frământări religioase. Împărați păgâni care de care mai cruzi, mai inumani, dezlănțuiau prigoane înspăimântătoare cu scopul de a extirpa din aria vieții religia creștină. Edictele elaborate de imperiul roman deveneau odioase și îngrijorătoare. Ele prevedeau că nu este îngăduit sub nici un fel a fi creștin, că până și numele de creștin trebuie să fie distruș; creștinii la lei. Prin punerea în practică a acestor uriditate legi, zeci de mii de creștini au fost sortii morții crude. Cei care au mai rămas în viață își mărturisau credința în locuri de surghiun, crăpături de stânci, peșteri, în pustietăți sau catacombe.

Teroarea și groaza creșteau zi de zi și ar fi continuat mult timp așa, dacă n-ar fi ajuns împărat binecredinciosul Constantin cel Mare. Prin grija lui Dumnezeu el s-a bucurat să primească o intensă educație religioasă-morală de la virtuoasa sa mamă Elena, pe care slujbele sfintei noastre biserici o califică „*lauda și povățuitoarea obștii creștinești*”, „*trandafirul cel prea ales și mult mirisor al raiului*”.

Din scrierea intitulată „*Învățăturile lui Neașor Basarab către fiu său Teodosie*” aflăm unele ca acestea:

„... Și-i învăță Constantin împăratul pe ai săi feciori și pe oștenii săi să slăvească pe Dumnezeu, că El este ajutorul tuturor; să fie de credința cea adevărată și bună, iar de învățăturile cele

rele să se ferească. Și pe toți lumina cu bărbăția sa; și era viteaz și ascuțit la minte, la cuvânt pilduitor, judecător drept, tace în credință creștinească și neclintit; cu căutură frumoasă, cu firea veselă, mijlociu de stat, smerit, iubitor de oameni, încât tuturor le era drag.”

Tot din cuprinsul prestigioasei cărți *voievodale* mai aflăm și alte date biografice imbucurătoare:

„Avea slăvitul împărat Constantin bunul obicei de a se ruga în comun cu oștenii săi, dar practica și rugăciunea individuală într-o cameră specială în care se retrăgea adesea să stea de vorbă cu Dumnezeu. Iar când erau zile mari și praznice dumnezeiești, atunci ajuna și postea mai mult, împreună cu mama sa Elena, și cu tot sufletul și cu toată țaria săvârșea Sfintele rugăciuni. Iar în luminata noapte a Sfinților Paști, așezau făclii mari prin toate turnurile cetății, de ardeau toată noaptea, și stăteau în priveghe-re.”

Împăratul cel de Dumnezeu mult iubitor avea bogate cunoștințe din diferite domenii și-n special cunoștințe creștinești. Era înzestrat cu darul oratoriei, după cum îl descrie Eusebiu de Cezairea, „*părintele istoriei eclesiastice*”. Cuvântările sale se adresau nu numai ierarhilor pe care-i considera „*învățători și prieteni*”, ci întregii Biserici a lui Hristos pe care o califica „*cărmaci înțelept al sufletelor omenestii*” (Eusebiu de Cezairea, „*Vita Constantinii*”).

Auditorilor le cerea să se si-

lească să participe la împlinirea idealurilor sale, și anume: cei înțelepți să se ostenească și mai mult în cinstirea lui Dumnezeu, cei neînțelepți să se convertească la dreapta credință și în loc de nefolosiți să devină folositori societății, căci cei ce s-au silit din tinerețe să cunoască bucuria dumnezeieștii învățături și frumusețea vieții duse în virtute, fericiți sunt.

Reflectând adânc asupra noțiunii de „iubire” (în sens creștin), înțeleptul învățat mărturisea:

„*Fiul lui Dumnezeu și-a arătat prin moartea Sa pe crucea de pe Golgota, marea iubire față de oameni, vindnd prin aceasta a dezrobi pe pământeni din povara păcatelor și să instituie dreptatea. Împăratul nu era omul care să săvârșească lucruri numai cu vorba, pentru ca de la fapta să se dea înapoi. Încercat era în toate virtuțile, dar mai ales în cea a evlaviei. A elaborat legi pătrunse de dragostea față de oameni, și s-a străduit să-și facă domnia mai puțin impunătoare și cât mai binecuvântată de către toți supușii. Practicarea cartității creștine constituie pentru el o preocupare zilnică. Nevoiașilor le-a împărțit ajutoare bănești, iar celor care cerșeau prin piețe le o ferea mănăcare și îmbrăcăminte. Pe cei mai oropsiți îi înzestra cu moșii; față de bieții orfani se purta ca un părinte; pe văduve le ajută să-și refacă viața.*”

De numele său se leagă pregătirea și ținerea primului sinod (continuare în pag. a 3-a)

Preot Ioan Năltănălău

(Urmare din pag. 1)

scripție din sec IV—VI); își înmormântau morții pe cel în care le-au murit, pe lângă un număr de morminte care erau în viața veșnică („Simplicius... și soția acestuia Melitii... după ce au trăit mulți ani și au cunoscut o bătrânețe cinstită, acum au ajuns printre cei drepti, în nădejdea învierii și a fericirii vieții veșnice” — inscripție din Callatis). Creștinii se închinau făcându-și semnul crucii, în sumele Sfintei Treimi („În numele Tatălui și al Fiului și al Sfântului Duh, s-a închinat nedestoinic rob Simeon, prima dată în biserică, în luna august, 31”). Își aprindeau lumânări și se rugau pentru iertarea păcatelor („Eu Aian, prețul, merg pe drum, pun lumânări pentru păcatele mele... o mule, în această biserică. Iar Dumnezeu să vă miluiască cu Sfinții Părinți. Amin”). Creștinii aveau episcopi, preoți, diaconi, citeji, așa cum au avut întotdeauna și cum au și astăzi. În secolul al IV-lea episcopii de la Tomis sunt menționați în actele Sinoadelor Ecumenice. Cunoaștem numeroase nume de episcopi, preoți și diaconi din această perioadă, mulți dintre ei numărându-se între martiri. Din multe alte mărturii aflăm că ei își cinsteau sfinții. Pe pereții bisericilor, alături de zeci de cruci, sunt incizate chipuri de sfinți (Basarabi). Ca semn de deosebită cinstită a sfinților martiri și a sfințelor moaște, bisericile erau construite pe criptele ce adăposteau moaștele martirilor. Sunt bine cunoscute acum moaștele celor patru martiri, Zoticos, Attalos, Kamasis și Filippos, descoperite în cripta aflată sub altarul unei biserici din Niculițel (datată la sfârșitul sec. al IV-lea — începutul sec. al V-lea) împreună cu inscripția „martiri ai lui Hristos” și semnul sfintei cruci. Cinstita sfinților o adevărată și cele trei ulcioare cu chipul Sfântului Mina, descoperite la Constanța, provenind din aceeași perioadă. De asemenea avem și cunoscutele martirologii, cataloage cu martiri, cu data la care a fost martirizat fiecare, pentru ca în ziua respectivă să se facă pomene și slujbă de laudă. Acestea sunt calendarele creștine, care nu lipsesc nici astăzi din casele credincioșilor, făcând în fiecare zi aducere aminte a sfinților Bisericii. (vezi Pr. Prof. Dr. Mircea Păcurariu, Istoria Bisericii Ortodoxe Române, vol. I, București, 1991).

Creștinismul care s-a dezvoltat la Nordul Dunării era același cu cel din Asia Mică, Grecia, Egipt, Palestina, etc. Aceleași semne creștine, aceeași cinstită a martirilor și a sfinților, a sfintei cruci și a sfințelor moaște.

Mărturiile vieții creștine pe întreg ținutul românesc nu încetează până în vremurile în care apar primele monumente medievale. Ce vom zice de bisericile și mănăstirile din Nordul Moldovei, în care poți simți pulsul vieții creștine de acum cinci sau șase secole, de bisericile de lemn din Maramureș, de bisericile domnești și de mănăstirile din Muntenia și Oltenia, de crucile de la căpătâul morților din toată țara?

Pentru români, credința în Dumnezeu, închinat în Treime, Tatăl, Fiul și Sfântul Duh, a însemnat dintotdeauna și înseamnă până astăzi: sfânta biserică, ce s-a născut în fiecare sat și oraș, străjuită de turle și de sfânta cruce; clopotul, ce ne cheamă la slujbă; Sfânta Liturghie, săvârșită duminică și în sărbători de episcopi, preoți și diaconi în odăjdii; sfinții din calendar, ce mijlocesc rugându-se pentru noi; mănăstirile de călugări și maici; sihăstii în crăpăturile munților; icoana și candelarele din casă, așezate înspre Răsărit; rânduielile legate de Taina Botezului, a Cununiei, a Spovedaniei, a Maslului și celelalte; slujba înmormântării; a cinstei Duminică și sărbătorile; a postii miercuri și vineri și în cele patru posturi mari de peste an. Toate acestea și încă multe altele au constituit și constituie viața noastră creștinească și Legea noastră strămoșească, adică felul în care noi ne-am trăit și ne trăim credința în Dumnezeu. Cine încălca sau se leapădă de vreuna din acestea, acela se leapădă de legea creștinească și rădăcește de la credința cea adevărată. Pentru noi a crede în Dumnezeu și în Fiul Său Iisus Hristos, Cel întrupat, răstignit, înviat din morți și înălțat la cer, înseamnă a trăi într-un anume fel, a-ți rândui viața întregă după această credință. Credința cea adevărată se manifestă în toate aceste acte de viață și în toate domeniile vieții omului.

De aceea, pentru un creștin ortodox, credința în Dumnezeu nu este ceva ce se poate trăi după mîntuirea fiicăruia, ci după cum a învățat Mântuitorul și ne-a lăsat Sfinții Apostoli, după cum e rânduit de Biserică prin Părinții, Sfinții și învățătorii Bisericii, luminați de Duhul Sfânt și după cum am păstrat și am moștenit de la moșii și strămoșii noștri, din neam în neam. Nu face fiecare botezul copilului cum vrea

Credința strămoșească a românilor

și cum îi place, ci cum este rânduit, prin afundare de trei ori, în numele Sfintei Treimi, pentru că aceasta închipuie moartea pentru omul cel vechi și învierea pentru omul cel nou, după chipul morții și învierii Mântuitorului. Nu putem pune orice la căpătâul mortului în cimitir, ci punem crucea care rânduiată pentru că aceasta arată credința creștină că prin cruce vine învierea, cu nădejdea căreia au murit înaintașii noștri și murim și noi...

Nu omul este măsura credinței și judecătorul adevărului credinței, ci Hristos și rânduiala Bisericii Sale sunt măsura vieții omului și judecătorul faptelor sale. Departate de a se simți constrâns și lipsit de libertate în această rânduială și lege ortodoxă, creștinul s-a simțit în siguranță, iar cine le-a lepădat și încălcat s-a simțit ca umblând pe nisipuri mișcătoare.

Dacă cineva i-ar lua creștinului ortodox biserică la care merge Duminică și în sărbători, preutul care-l slujește și-i sfințește casele, icoanele la care se roagă, crucea de pe mormânt, Paștile și Crăciunul, sărbătoarea Sfântului Ion, a Sfântului Gheorghe, a Sfântului Nicolae și a tuturor celorlalți sfinți, hramurile mănăstirilor, cimitirele și parastasele, sfintele moaște apărătoare de primejdii și de necazuri, metaniile și postul, candelă, lumânările și tămăia, binecuvântarea pâinii și a mesei, sfințirea caselor de Bobotează, semnul crucii la culcare și la sculare, la așezarea și la ridicarea de la masă, la plecarea și întoarcerea de la drum, dacă l-ar lipsi de toate acestea, l-ar lipsi de Dumnezeu Iusius. Pentru că în toate acestea creștinul ortodox trăiește prezența lui Dumnezeu și lucrarea Lui în lume; prin toate acestea el vorbește, comunică cu Dumnezeu. Acestea toate sunt, de fapt, întruparea credinței omului în Dumnezeu. În ele credința este viețuire. A crede în Dumnezeu înseamnă a trăi într-un anume fel: a te scula și a te culca într-un anume fel, a porni la drum și la lucru într-un anume fel, a te naște, a te însoți cu femeia ta și a muri într-un anume fel; totul determinat de credința că există un Dumnezeu care ne-a creat pe noi și tot ceea ce există în jurul nostru, care ne poartă de grijă, care ne iubește și în care nădăjdum.

Să luăm de exemplu grija pentru cei morți, foarte mult dezvoltată la noi, începând cu spălarea și primenirea celui mort, continuând cu parastasele și pomeneirile la trei zile după moarte, la șase zile, la nouă zile, la trei săptămâni, la patruzeci de zile, la trei luni, la șase luni, la un an, apoi, în fiecare an până la șapte și în continuare la toate soroacele anuale când se face pomeneala de obște a morților (moșii de iarnă și de vară). Ce altceva alimentează această extraordinară dăruire și grijă pentru morți dacă nu credința în înviere, care este temelia credinței noastre creștine și care este nebănuț de adânc înrădăcinată în înțința noastră? Ne-am lepădat unii dintre noi, la vremuri mai grele, de post, de sărbători, de mersul la biserică, de rugăciune, dar nimeni sau foarte puțini sunt cei care și-au aruncat părinții în mormânt fără slujbă și i-au uitat în ziua înmormântării. Răvna cu care ne purtăm de grijă morților este în același timp manifestare a nădejdii noastre în înviere dar și suport al vieții noastre înrădăcinate de acum în Dumnezeu, adică dincolo de această lume.

Românul a păstrat credința în Dumnezeu așa cum a primit-o din moșii-strămoșii pentru că a rămas credincios și a păstrat cu sfințenie aceste rânduieli creștinești, aceste semne exterioare, repere existențiale fundamentale, care i-au arătat permanent calea spre Dumnezeu. Credința romanului nu a fost una a argumentelor raționale, ci a fost o credință care a pătruns în toate fibrele vieții sale și i-a transformat toate manifestările și activitățile. De aceea nu a reușit nimeni să-i smulgă definitiv credința în Dumnezeu, oricât de înverșunat ar fi fost împotriva ei, nici turcii, nici cei ce au vrut să ne schimbăm credința cu alta, nici ateismul iluminist sau al ideologiei totalitarist-comuniste. De aceea sperăm într-o redeşeptare a credinței în Dumnezeu la acest popor, pentru că n-au fost smulse rădăcinile ei din adâncul ființei sale și sperăm că aceste rădăcini, prin rugăciunile celor credincioși și cu voia lui Dumnezeu, vor da vârstare noi și multe. Vrem sau nu, ne convine sau nu, în venele noastre curge sânge care poartă, din generație în generație, încălcarea spirituală a sulețului creștin. Și cum sângele nu-l putem schimba ușor și nici moștenirea ființială șterge

cum am vrea, nădăjdum că nici de data aceasta nu ne vor birui necredincioșii și răuvoitorii, chiar dacă unii frați de-ai noștri s-ar putea pierde.

Totuși, trebuie să avertizăm și să atenționăm pe frații noștri români creștini, că vrăjmasul și-a ales mijloace înșelătoare. Lupii vin îmbrăcați în piei de oaie, doar vor ademeni pe careva, care nu-și cunoaște bine turma. Cei ce vor să ne dezrădăcineze credința din suflete vin acum, chipurile, să ne „aducă credința”, să ni-l „vestească pe Iisus”. Plini de mândrie, sectarianii — căci despre ei este vorba în principal — diferitele grupuri de indivizi, „evangelisti și vindecători”, care au apărut și s-au adunat în România, în acești ultimi doi ani, vin să ne spună că, de fapt, această credință a părinților, a moșilor și a strămoșilor noștri este o înșelăciune, o minciună, că de-abia acum lor le-a descoperit Dumnezeu adevărata credință pe care o aduc. Ei spun că îl predică pe Iisus și credința creștină, dar ne cer să smulgem și să aruncăm crucile de la mormintele strămoșilor noștri, de pe biserică, de pe case și de la piept, să părăsim bisericile zidite în chipul crucii, să nu ne mai facem semnul crucii, nici când ne culcăm, nici când ne rugăm, niciodată. Ceea ce ar fi scăpat creștinului două mii de ani, au decoperit ei acum: crucea ar fi rămas un instrument de ocară, de pedeapsă, pe care Mântuitorul a fost chinat și batjocorit. „Cum putem cinsti obiectul pe care a fost răstignit Iisus?” — se întreabă ei. Minji întunecate și instrumente ale diavolului, uită că acest instrument de ocară a fost altarul pe care Hristos s-a adus jertfă, sfințindu-l cu sângele Său, uită că prin Cruce Hristos a biruit moartea.

Ei spun că predică sfințenia și desăvârșirea, dar ne cer să aruncăm icoanele sfinților din casele și bisericile noastre, calendarele creștine cu pomeneirile de sfinți pe fiecare zi, să părăsim bisericile și de ce nu, să le dărâdăm, să nu ne mai rugăm Maicii Domnului și niciunui sfinț. Ei cred că icoanele sunt niște bucați de lemn sau de hârtie și cădem în închinare la idoli cinstindu-le, iar Maica Domnului și cei pe care îi numim noi sfinți sunt, de fapt, niște oameni obișnuiți cărora nu li se cuvine nici un fel de cauză. Ipocrizia și opacitatea minții li fac să nu poată vedea din cauza chipului pe cel închipuit, să creadă că mamele noastre ingenuchează, se roagă și plâng în fața unei bucați de lemn sau de hârtie. Dacă ei cred cu adevărat acest lucru atunci nu e greu să ne închipuim cine dintre noi este idolatru. Dar ei de ce poartă fotografiile celor dragi și se bucură sau se întristează privind-le? Acela bucați de hârtie li bucură, sau gândul care de la chipul zugrăvit acolo li poartă la cel pe care îl înțeleg și se bucură? Cât despre cinstita sfinților, nu există oare între noi oameni care pentru vrednicia, pentru lucrarea, pentru corectitudinea, pentru bunătatea lor se bucură de o cinste deosebită între concetățenii lor? Nu cinstim și ne plecăm în fața mamei unui vrednic domnitor? Cu cât mai mult trebuie să cinstim pe cea care l-a născut pe Mântuitorul Iisus, în care și ei pretind a crede ca și noi? Nu cinstim și respectăm pe acei oameni dintre noi înzestrați cu calități și aptitudini deosebite ce le pun în slujbă tuturor? Cu cât mai mult trebuie, atunci, să cinstim pe cei care și-au pus viața întreagă în slujba lui Dumnezeu și a oamenilor, pe apostoli, martiri, evangelisti, mărturisitori, creștini ce s-au umplut de harul lui Dumnezeu prin rugăciune și nevoițe duhovnicești, pustnici și cuvioși, toți „prietenii și casnici” ai lui Dumnezeu? Dacă îl iubesc cu adevărat pe Hristos cum pot disprețui sau urî cu atâta înverșunare pe semenii lor care au iăcut atâtea dovezi ale dragostei pentru Hristos, chiar până la a-și da viața pentru El?

Sectanții pretind că predică pe Iisus Hristos, dar dacă reușesc să atragă vreun ortodox la ei, li cer să se lepede de tot ceea ce pentru ei înseamnă credința în Dumnezeu: de biserică, de sfânta cruce, de sfinți și de sărbători, de post, de spovedanie și de împărțanie și de toate celelalte. În schimb, îi duc în stadioane și săli polyvalente pentru a audia și aplauda „evangelisti” și „predicatori” celebri și a asculta cântece cu Iisus. Îi duc la „casa de rugăciune” și îi îndeamnă să se angajeze serios în „lucrarea” fraților de a răspândi publicațiile sectei și de a face prozeliti cu timp și fără timp.

Nu demult, noi românii am ieșit dintr-o perioadă în care s-a încercat cu tot dinadinsul să ni se ia duminicile și sărbătorile, Paștile și Crăciunul, semnul crucii, ba chiar să ni se smulgă crucile de la mormintele morților, să ni se deslințeze cimitirele și să ni se dămăme bisericile. Desigur, fără să se pretindă că prin aceasta eram încreștinăți. Sectanții iac exact același lucru, dar „în numele lui Hristos” și pentru a ne „evangeliza”.

(Urmare din pag. 1)

șelle marxismului de factură stalinistă ce se instalase la acea vreme în Rusia.

Fără să aibă o mare familiaritate cu scrierile marxiste, Panait a înțeles — sau, mai exact, a intuit — că un sistem social care îngrădește sau chiar nimicește libertatea persoanei umane, transformându-l într-un „animal fără de glas”, nu are sorți de izbândă.

Dar simplul fapt că Panait Istrati s-a ridicat împotriva bolșevismului de tip stalinist, ne dă dreptul să-l considerăm drept un om religios? Desigur că nu! Există însă în scrierile lui unele elemente care ne fac să credem că — în ciuda concepției sale filosofice —, Panait Istrati, — ca de altfel și prietenul său Nikos Kazantzakis, de care a rămas legat până la moarte — a nutrit profunde sentimente religioase și s-a adăpat, s-a înfruptat din milenara tradiție ortodoxă mai ales a popoarelor din Balcani.

Dar în vreme ce Nikos Kazantzakis — care a oscilat între filozofia nitsche-ană, budism, mahomedanism și creștinism, creind un „Dumnezeu al său” (cum îl numește în scrisorile către Eleni Samios) — a fost condamnat de Biserică Greacă, Panait Istrati, — această „materie omenească clocoțită fără discernământ și fără formă”, cum îl definește Kazantzakis, nu s-a încadrat deplin în nici un sistem filosofic, nu a intrat în nici un fel de conflict cu Biserica Românească. De altminteri, Biserica noastră nu a condamnat oficial nici un scriitor sau filosof și nu a ars scrierile nimănui! A lăsat tuturor „liberilor cuvântători” dreptul de a-și spune punctul de vedere, cerându-le doar să respecte și ei Ortodoxia, precum aceasta le respectă libertatea de exprimare. De fapt aceasta este un vechi principiu al Bisericii Ortodoxe ale cărei prime urme le întâlnim în Sf. Grigorie de Nazianz: „Vrei să filozofezi despre lume, despre materie, despre învierea din morți și judecata de apoi, despre răsplătă, despre Patimile lui Hristos? Fă-o, căci întru acestea chiar faptul de a greși este lipsit de primejdie, iar reușita — folositoare.”

Conform așadar celor de mai sus, caracteristic Ortodoxiei nu este vechiul dictum apusean „Crede și nu cerceta!”, ci ea însăși își deindeamnă pe credincioșii ei să se străduiască să pătrundă în „taina creștinătății”, să „spintece

Rezonanțe ortodoxe la Panait Istrati

norul” care înconjoară „tainele lui Dumnezeu” și ale Lumii și să se „aplice cu tot sufletul asupra lor.” Acesta este scopul Teologiei în Ortodoxie. Și acestea sunt și caracteristicile pe care Panait Istrati le descoperă în sufletul fragil de copil, ale cărui prime experiențe întipăresc întreaga viață a omului. Copilul este începutul vieții, insetat de lumina zmei, de murmurul copacilor, de zgomotul valurilor, de aerul care-l mângâie, de ciripitul păsărilor, de câmpul înmiresmat, de zăpada care cade, de soarele care impresionează „de orizontal ce-l irită, de nemărginită care-l copleșește”. Copilul vrea să cunoască totul și-nțipărește imediat în el totul, de la căldura unui cămin părintesc, până la răutatea, neospitalitatea unei familii neprimitoare (vezi mai ales cazul Nerantzoul). Mântuitorul Hristos spunea ucomnicilor Săi că „de nu se vor întoarce să fie curăți ca pruncii, nu vor intra în împărăția cerurilor” (Mt. 18, 3; 14, 14). Într-adevăr, puritatea vârstei copilăriei constituie un mod de viețuire și con-viețuire. De aceea, pentru ca să câștige cineva împărăția cerurilor trebuie să redevină copil (Mt. 18, 3), să accepte „să se renască” (Ioan 3, 5). Pentru că taina adevăratei măiri este „să se smerească cineva asemenea pruncului” (Mt. 18, 4). În ce-l privește, Panait Istrati în romanul „Nerantzoula”, scris în 1926, adică puțină vreme înainte de moarte, oftează cu durere: „Am nevoie să vă retrăiesc ani ai copilăriei, pentru că moartea bate la ușă și ieri, abia ieri am fost copil! De ce copilăria să nu se întindă până la marginile vieții? De ce se umele cineva dintr-odată de grijă, devine cumpătat și mai ales cuminț? La ce ne folosete această cumințenie? Ce ne dă în schimb mizeria aceasta ce ne stăpânește? Jignirea ne face să ne zburlim. Rușinea ne înjosește. Puțină mânia ne îngheață sângele în vine până să ne mănem din nou. O dorință neîmplinită ne sapă fruntea de grijă. Și mai presus de toate, calvarul acesta de-a stânge bogății nenumărate ca să trăim în huzor o mie de ani!...” Nu aveți impresia că parcă citiți un comentariu la parabola bogatului nebun?

În altă parte chiar afirmația nu mai este generală, vagă, ci Panait pune direct degetul pe rană: „Vârsta copilăriei și mai ales începutul adolescenței, bărbăția și bătrânețea sunt patru moduri de viață.” Mai trebuie oare să mai adăugăm aici că, în vreme când Panait scria această carte care pulsează de sentiment românesc, în literatură romană începuse să-și facă apariția curentul „Ortodoxismului” românesc (1922) condus de Nichifor Crainic, care în jurul revistei „Gândirea” reuși să grupeze pe reprezentanții cei mai de seamă ai scrisurii românești?

Mediul. Dacă mediul familial și social influențează atât de mult sufletul unui copil, — unii „vesnic copil” ca Panait Istrati, „plin de viață, de sentiment, de primitivitate și de profunzime”, cum îl descrie Nikos Kazantzakis — se pune imediat întrebarea: Cât de mult au influențat Baldoineschi, Brăila, Galații și celelalte regiuni românești, mama și bunica lui, țărâni simpli și pescari, artiștii țărâni purtători ai unor tradiții ortodoxe milenare, apoi poveștile, legendele și cântecele lor și-ntr-aga Istorie pe care Dunărea o poartă sufletul tânărului Panait Istrati? Și toate influențele acestea, indiferent din ce izvor proveneau purtau în ele și o „frământătură” ortodoxă, căci acest popor s-a născut creștin și toată cultura lui are ca element de bază tradiția milenară ortodoxă. Iară cât de profund a fost și este sădit creștinismul în sufletul acestui popor a dovedit-o cu prisosință faptul că nici cei 45 de ani de crunt ateism, impus cu toate mijloacele, nu a fost în stare să-l dezrădăcineze!

Că mediul ortodox și-a lăsat adânc amprenta în sufletul său, o mărturisește indirect chiar Panait Istrati, descriind cu pondere mediul ortodox al sud-estului României, acolo unde se întâlneau neoficial suflete, caractere ale întregii Ortodoxii: Ruși ca Mihail, care vrea să se stabilească la Muntele Athos, Greci „Romii” precum Epaminonda și ca însăși rudele lui din partea tatălui, Bulgari ca Bakar și bineînțeles Românii. Acolo a făcut de altfel cunoștință și cu primele povestiri biblice, care — așa cum mărturisese în „Pescuitorul de bureți de mare” — i-au trezit și dorința fierbinte de a cunoaște minunile Alexandriei și Egiptului, „vise fermecătoare ale

anilor copilăriei mele.”

Fără îndoială, acolo, în locurile natale, poate cu înțelepciunea suptă de la sânul mamei lui, a învățat multe din proverbele românești cu care presară scrierile sale (vezi mai ales „Nerantzoula”: „Rău e cu rău, dar e mai rău fără rău”; „Ce ție scris în frunte ție pus”, etc.), apoi învățătorii despre Rai, Iad și Judecata de apoi, despre „prunci care moștenesc împărăția cerurilor”, pentru că „Dumnezeu are nevoie de suflete curate pentru celele îngerești.” Tot acolo a învățat că toți oamenii, indiferent de rasă sau de sex, sunt „făpturi ale lui Dumnezeu”, frați întreolaltă și cu Hristos, pentru că în Ortodoxie „nu mai există Iudeu, nici Elin; nu mai este rob sau slobod; nu mai este parte bărbătească și parte femeiască pentru că noi toți una suntem într’ Iisus Hristos” (Gal. 3, 28). Tocmai de aceea nici Panait Istrati nu a făcut în viața lui diferență între oameni și limbi, ci — după cum mărturisea — „voiam să-nvăț toate limbile pământului, dar nu m-am gândit nicicând să dau întâietate vreunui neam în ciuda altuia. O astfel de mojiție nu am făcut nicicând în viața mea, nici chiar atunci când am fost copil. Căci eu m-am născut cosmopolit.”

Se impune poate aici o precizare. Mulți dintre noi, când se referă la Ortodoxie, o concep numai ca o culegere de dogme și măsuri restrictive „un fel de normă de conduită a creștinilor răsariteni. Ortodoxia nu este însă o filosofie seacă, descoperită de Dumnezeu prin gura Mântuitorului Hristos, o filosofie menită să conducă lumea spre o ipotetică mântuire pe pământ atâta vreme cât Creatorul ei se odihnește netulburat în Empireu, ci Ortodoxia este însăși viața lui Hristos devenită mod de viață al tuturor. Ortodoxia înseamnă înainte de toate intrarea și prezența neînecată, chiar din clipa Creației, a lui Dumnezeu în Istorie și crearea pentru om a posibilității de-a deveni Dumnezeu după har, de a ajunge Omul la unirea cu Dumnezeu, la îndumnezeire.”

Ortodoxia și înseamnă așa dar un mod de existență, un mod de viețuire și con-viețuire al oamenilor, un drum, o cale (Fapte 9, 2) de unire a omului cu Dumnezeu în „trupul tainic” al lui Iisus Hristos. Și neîndoiește acest mod de viață — urmat de poporul român în chip neîntrer-

„Pe ostașii români căzuți...”

(urmare din pag. 1-a)

„În spatele noastre — spunea Octavian Goga în noiembrie 1918 la Paris — sunt râuri de lacrimi și de sânge”, ceea ce exprimă suferințele negrăite și jertvele uriașe ale fiilor pământului nostru străbun care s-au pus de-a curmezișul puhoaielor de tot felul abătute asupra noastră, puhoai care s-au sfărâmat în bună parte de piepturile noastre, apărându-i și pe alții, ceea ce ar trebui să subliniem mai des mai ales în împrejurările actuale, când Apusul se pare că a cam uitat toate acestea. „Viteji au fost flăcăii tăi, o Patria mea frumoasă, pretutindeni unde îi-au apărât moșia de navale dușmane” — exclama Vasile Pârvan, referindu-se la luptele de la Mărășești, sau cum evoca luptele ostașilor noștri din Cehoslovacia, în al doilea război mondial, vrednicul de pomeneire preotul poet din Brașov, Nicolae Modoiu, el însuși participant la ele, când spune cu gândul la Țară:

Eram în Munții Tatra
Iar Țara-n depărtări
Ne încălzea valtra
Ne lumina cărări.

O, niciodată chipu-i
Nu l-am văzut mai viu

Când moartea ca nisipul
Ne presăra pustiu.

Într-o zi ca aceasta ne amintim, drept aceea, ne aducem înaintea ochilor noștri sufletești cu nemărginită recunoștință pe Gelu Românu, pe cei căzuți la Posada, la Podul Înalt, la Șelimbăr, la Hotin sau Tighina, la Mărășești și Oituz, la Sf. Gheorghe, la Oarda de Mures, la Păuliș și-n atâtea și atâtea alte locuri, pentru a-și apăra glia de cei ce s-au lăcomit și continuă să se lăcomască la ea, apărarea împotriva celor ce ne atacă fiind scrisă în firea tuturor legilor. În părțile Mediosului o mamă nu și-a închis porțile casei vreme de peste 15 ani, așteptându-l pe Gheorghită, feciorul ei, să se întoarcă din ultimul război. Iar Gheorghită nu s-a mai întors la casa sa părintească, ca atâți părinți și frați de-ai noștri, pe care îi pomeneam astăzi cu simțăminte pioase, cu dragoste și recunoștință, dar și cu făgăduința de a le fi urmași fideli în a ne iubi și apăra Țara.

„Pe ostașii români căzuți pe toate câmpurile de luptă pentru apărarea și libertatea Patriei, Domnul Dumnezeu să-i pomenească întru împărăția Sa cea cerească totdeauna, acum și pururea și-n vecii vecilor”. Amin.

rupt de la formarea sa —, l-a cunoscut, trăit și respectat și Panait Istrati, fie în satul natal, fie în lumea Ortodoxă în care a călătorit (Grecia, Orientul Apropiat), fie la mănăstirea Neamț de unde, în anii 1932—1933, scria „scrisori lungi” lui Nikos Kazantzakis.

Iar dacă prietenul Nikos Kazantzakis și-a mai permis în scrierile lui, poate de dragul filosofiei „progresiste” cu care simpatiza, — să ironizeze Ortodoxia și tradițiile ei, Panait Istrati nu a făcut-o — după cunoștințele noastre — nicicând.

1 Vezi mai ales scrierea „Ver l'autre flammé” — „Către o altă flacără”.

2 Vezi Eleni N. Kazantzaki, „Neîmpăcatul. Biografia lui Nikos Kazantzaki prezentată prin scrisori inedite, carnet și texte, trad. Polixenia Karambi, Ed. Univers, București, 1981, p. 310.

3 Sf. Grigorie de Nazianz, Cele

cinci cuvântări teologice P.G. 36, 25A.

4 Prof Stylianos Papadopoulos, Sfinții Părinți, creșterea Bisericii și Duhul Sfânt, trad. Ilie Frăcea, Timișoara, 1981, p. 50—55.

5 Panait Istrati, Nerantzoula, trad. A. Fortounas, Atena, 1983, p. 27 sq.

6 ibidem, p. 28.

7 ibidem, p. 23.

8 „400 de scrisori ale lui Nikos Kazantzakis către Prevelakis, ed. Eleni N. Kazantzaki, Atena 1984, p. 59.

9 Panait Istrati, Le pecheur d'éponges (= Pescuitorul de bureți de mare), trad. O. Tremi, Atena 1979, p. 45.

10 Nerantzoula, p. 89.

11 ibidem, p. 45.

12 Pescuitorul de bureți de mare, p. 118.

13 Vezi Gh. Metallinos, Confuzie, Provocare, Deșteptare, Ed. Armos, Atena, 1991, p. 47 sq.

Sfințirea Sf. și Marelui Mir

(Urmare din pag. 1)

ori procedăm la sfințirea Sf. și Marelui Mir. Mirosul lui trebuie să fie plăcut, să nu se piardă și să dureze în timp cu aceeași intensitate în cantități mari, ca și în cantități mici. Pregătirea Sfântului Mir se face după un ritual prevăzut în Evhologhioane, cu slujbe în mai multe zile și cu fierbere și amestecare după o ordine precisă și cu timp bine măsurat.³

Sfântul Mir ca materie a Tainei Mirungerii s-a introdus din cele mai vechi timpuri în practica Bisericii Ortodoxe. El se administrează îndată după Botez copiilor, sau adulților care se botează târziu, dar nu e unica lui întrebuințare. El se mai folosește la sfințirea antimiselor care stau pe Sfânta Masă a tuturor bisericilor, și la sfințirea bisericilor, în interior și în exterior. Se mai folosește și la primirea eterodocșilor și a celor căzuți care revin la Biserica Ortodoxă, și la sfințirea sfințelor vase.⁴

Pecetea darului Duhului Sfânt ca mod de sfințire și conferire a darului Sf. Duh, s-a mai păstrat în Biserica și sub o altă formă, dar numai în Taina Hirotoniei: prin punerea mâinilor,⁵ transmițându-se în felul acesta Harul arhieriei, al preoției și al diaconiei, prin episcopii, în succesiune neîntreruptă de la Sfinții Apostoli care au fost hirotoniți direct de Hristos. Cei hirotoniți în afara succesiunii apostolice, nu au Har, sunt în afara firului transmițător și se află în erezie, când nu au succesiune limpede aflată. În toate celelalte momente de transmitere a darurilor Sf. Duh se folosește Sf. Mir, pornind desigur de la Ungerea lui Iisus și de la însuși numele lui Iisus, de Hristos, adică un Uns.⁶ Ca și transmiterea harului preoției, în cele trei trepte, prin succesiune apostolică, și folosirea Sf. Mir exprimă un sens de transmitere, un sens de legătură spirituală, de comuniune între toți creștinii, în cazul Ortodoxiei, între toți fiii unei Biserici. De aceea la sfințirea lui participă toți episcopii unei Biserici.

De altfel, dreptul de sfințire a Sf. Mir, tocmai pentru că el semnifică puterea spirituală a fiecărei Biserici, și prerogativa ei de a fi întru totul Biserica apostolică, îl are fiecare Biserica autocefală, deoarece nici una nu este altfel decât celelalte și, niciuna nu are prerogative în plus, toate fiind egale. De obicei sfințirea Sf. Mir se face în orașul de reședință al Capului Bisericii, sfințitorii trebuind să aibă în frunte pe capul Bisericii locale, ca simbol al unității neamului peste care păstosește.

O vreme s-a încercat sfințirea Sf. Mir numai la Patriarhatele mari, sau numai la Constantinopol, dar, în timp, principiul Bisericii naționale s-a impus, în virtutea faptului că toate moștenesc de la Apostoli prerogative egale, potrivit cuvântului Mântuitorului: între voi să nu fie stăpânitori, ci toți să fiți în mod egal slujitori (Matei 20, 26).

Biserica noastră a devenit autocefală în 1885, dar ea a avut din todeauna conștiința unei existențe independente, independență de care au lipsit-o numai evenimentele politice, cuceririle cărora a fost suspusă sau, în orice caz, unele presiuni care au profitat fie de situația noastră geografică, aflați „în calea tuturor răutăților”, fie de imposibilitatea de a ne organiza „tot din aceleși motive.”

Că am avut din todeauna conștiința de Biserica a neamului nostru, liberă, se vede și din aceea că, de pildă, pe vremea lui Vasile Lupu (1634—1653) s-a sfințit Sf. Mir în Moldova, iar pe coama dintre sec. XVII—XVIII, patriarhul Dositei al Ierusalimului, în vizită în Țara Românească, participă la Sfințirea Mirului aici, la București, împreună cu ierarhia locală. În 1826 domnitorul Moldo-Valahiei Ioan Sturza ca să nu fie acuzat de abuz, a cerut Constantinopolului dreptul de a sfinți Sf. Mir la București. Nu l-a primit, dar românii n-au descurajat. La 27 martie 1882 ziarul „Românul” nota:

„Ieri, în Jozia Mare, a avut loc la Mitropolie o ceremonie pe care Țara Românească n-a mai văzut-o de la Vasile Lupu. (Ignora sfințirea împreună cu Dositei al Ierusalimului n.n.). Ne referim la sfințirea Sf. Mir, pe care îl primeam de mulți ani de la Constantinopol”. Și apoi ziarul comentează: „Pasul făcut este considerabil: el mărturiseste o mare independență și de acest lucru ne bucurăm toți. Pentru acest lucru Camerele au acordat Ministerului de Culte un credit de 10 000 de franci pentru cumpărarea de vase de argilă, de bronz etc., ca și pentru cumpărarea substanțelor necesare pentru pregătirea Sf. Mir”. Au urmat polemici între cele două Biserici. Patriarhul Ioachim al III-lea, împreună cu Sinodul constantinopolitan a emis un Tomos la 10 iulie 1882, reproșând Sf. Sinod de la București îndrăzneală. La 23 noiembrie 1882 Sfântul sinod răspundea printr-o lungă scrisoare, se pare alcătuită de episcopul de Roman, Melchisedec Ștefănescu, despre care un teolog străin scrie că „a redus la nimic toate argumentele invocate de Marea Biserica” a Constantinopolului.⁷

E păcat că nu avem timp să reluăm acum măcar câteva idei din arhivarea Sinodului de la București. Se pomeneste, evident, în primul rând de canonul 34 apostolic: „Episcopii fiecărei națiuni să-1 recunoască pe cel dintâi dintre dânșii și să-1 socotească pe el cap, și să nu facă nimic de prisos fără el”. Este și argumentul nostru principal, astăzi, când am reactivat mitropolia Basarabiei, cu noi aici aflându-se acum și P. S. Petru, spiscop de Bălți și Lt. de mitropolit al Basarabiei. Nici un alt Patriarh nu are drepturi canonice asupra românilor din Basarabia.

Scrisoarea Sinodului de la București arată că românii și-au apărât întotdeauna independența, și statală și bisericească. Nu se proclamase încă autocefalia în mod oficial, dar Scrisoarea a anticipat: Biserica română ortodoxă a fost și este autocefală și nici o autoritate străină nu are drept a ne impune ceva. Respectuoși, ca între frați, și pe temeiul tradiției, sinodali români declară că nu voiau nici o dezbinare și că recunoșteau Patriarhia de Constantinopol rolul de centru moral, dar consultările în toate problemele trebuiau să fie în

ambele sensuri. Se arată că în *Pidalion* (cartea canoanelor) se vorbește despre Sf. Mir o singură dată și, anume, când se arată că el nu poate fi sfințit de preoți, ci numai de episcopi (Can. 6 Cartagina), tot așa cum era ființat de Mântuitorul prin punerea mâinilor, autoritățile acesua fiind dată de Mântuitorul numai apostolilor și successorilor lor (F.A. 8, 14—17).

Scrisoarea Sinodului român face teologia Tainei Mirungerii și a folosirii Sf. Mir: cu el se ung cele cinci organe ale simțurilor, al gândirii și lucrării, după celebrarea botezului, declarându-se ele organe ale Sfântului Duh, ca să se poată omul mântui și desăvârși. Ungerea se face în chipul crucii, pe frunte, pe ochi, nas, piept, gură și urechi, mâini și picioare. V. Mitrofanovici precizează: Se fac ungerile în chipul crucii spre a însemna că efectele Sfântului Mir avem să le atribuim jertfei aduse pentru noi de Domnul nostru Iisus Hristos pe Lemnul Crucii. Teologul român V. Mitrofanovici. Această epicleză se repetă de trei ori, în trei invocări succesive „șor cu alte cuvinte, dar a ceeași invocare. În rugăciunea a III-a se arată foloasele ungerii cu Sf. Mir: „Ca să fie cea însemnată cu Taina aceasta nepătălit, popor ales, preoție împărătească, neam sfințit și să-L poarte pe Hristos în inimile lor, spre lăcașul Tău, al lui Dumnezeu și Tatăl, în Duhul Sfânt”.⁸ A căuta Sf. Mir în alte țări, ar însemna că Biserica dintr-o anumită țară nu are plenitudinea mijloacelor de mântuire și sfințire. Dacă nu poate produce Sf. Mir, nu poate comunica nici Duhul Sfânt celor botezați de dansa.

Delicați, membrii Sfântului Sinod român din 1882 încheie Scrisoarea declarând că nu se supără pe supărarea Sinodului de la Constantinopol, ci o privesc „cu simțul blândeții”, afirmându-și dorința de pace și armonie.¹⁰

În 1885 Biserica Ortodoxă Română, s-a declarat în mod oficial autocefală și, de atunci, fără supărarea nimănui, își sfințește Sfântul Mir, ori de câte ori se termină cantitatea sfințită ultima oară. La noi s-a sfințit ultima oară în 1988, tot sub păstorirea P. F. Patriarh Teoctist.

Astăzi e a 17-a ceremonie de sfințire a Sfântului Mir în Biserica Ortodoxă Română, a doua sub păstorirea P. F. Patriarh Teoctist.

Dacă am încerca o sinteză istorico-teologică a foloșelor ungerii cu Sfântul și Marele Mir, în viziunea ortodoxă neamului nostru sunt entități care se prezintă și ca atare, ca neamuri, în fața lui Dumnezeu, nu numai ca indivizi aparte — avem textul clar în Apocalipsă 21, 24 — căci de aceea noi facem rugăciuni și pentru neam, atunci prin ungera tuturor fiilor neamului cu același Sfânt și Mare Mir, ținem neamul unit în frața lui Dumnezeu, destul în neamurilor și al limbilor, ne legăm ca frați de sânge și de aer în fața lui Dumnezeu să fim una în gând și simțire și ne ajutam unii pe alții să dobândim Har înaintea lui Dumnezeu, ca neam și ca indivizi, că toți adastăm spre acel „sfârșit creștinesc” în Împărăția lui Dumnezeu.

Sfințirea de azi să fie spre sfințirea noastră și a tuturor, spre sfințirea și a viitorului nostru, și în ceruri. AMIN.

3 Toate acestea se pot vedea în amănunt la L. Petit, *Composition et consécration du Saint Chrême*, în „Echos d'Orient”, nr. 3, 1900, p. 129—142; De asemenea la S. Petridès, *Consécration du Saint Chrême a Damas en 1660*, în „Echos d'Orient”, nr. 2, 1904, p. 76—81. Relatarea urmează însemnările lui Paul din Alep, diaconul patriarhului Maccarie al III-lea, care au vizitat și Țările Române. Despre actul preparării, sfințirii și administrării ungerii cu Sf. Mir, a se vedea și Dr. Vasile Mitrofanovici, *Liturgia Bisericii Ortodoxe*, Cernăuți, 1929, p. 751 — și urm.

4 Cf. Paul al Suediei, *Sfințirea Sfântului și Marelui Mir la Patriarhia Ecumenică*, în rev. „Apostolos Varnavas”, Cipru, 1983, p. 118—123.

5 „Apostolii Petru și Ioan „Își puneau mâinile” peste cei din Samaria, și „ei luau Duhul Sfânt” — F. Ap. 8, 14—17. Când s-a trecut de la punerea mâinilor la botez, la ungera cu Sfântul Mir nu se știe precis. Se pare însă că chiar din epoca apostolică. Cf. Paul, Mitropolitul Suediei, *Sfântul Mir în Biserica Ortodoxă Răsăriteană*, Tesalonica, 1972, p. 23—29. Știrea e luată de la Simeon al Tesaloniceului, *Despre Sfintele Taine*, cap. 43: „Căci în locul punerii mâinilor, acesta (Sf. Mir) s-a dat de Sfinții Apostoli celor botezați în Hristos”. La Patriarhia Ecumenică se află un catalog al aromatorilor, din sec. VIII, numărând 75 de ingrediente. Se mai arată că în focul care fierbeau armatele ardeau icoane vechi, amestecate cu ramuri uscate, cf. Paul al Suediei, *Sfântul Mir*... cit. supra.

6 Amănunte despre Teologia Tainei Mirungerii și a semnificației ungerii cu Sf. Mir la Sfinții Părinți, vezi în „Dictionnaire de Spiritualité”, Fasc. LXXIV—LXXV, Paris 1982, p. 787—819, sub semnătura lui Joseph Wolinski, Vezi și Dionisie Pseudo-Areopagitul, *Ierarhia bisericească*, Chișinău, 1932, p. 68—153; Vezi și Nicolae Cabasila, *Despre viața în Hristos*, trad. rom. prof. I. Bodogai, p. 75, Buc., 1946. O bibliografie completă a temei ne-a pus la dispoziție și diacon Augustin Rusu.

7 L. Petit, *Du pouvoir de consacrer le Saint Chrême*, în „L'Echos d'Orient”, nr. 1, 1899, p. 7. A se vedea întreaga derulare a conflictului și textele, atât ale Patriarhiei de Constantinopol, cât și ale Mitropoliei de la București, în „Biserica Ortodoxă Română”, an. VI, 1882, nr. 12, p. 736—757.

8 V. Mitrofanovici, *loc. cit.*, p. 753.

9 Cf. Idem, p. 764—765.

10 B.O.R., *loc. cit.*, p. 756.

TOMA CREDINCIOSUL

Pe malul drept al Mureșului, nu departe de Orăștie, pe colina de la poalele Măguri se găsește satul Cigmău.

Printre localitățile consemnate de cele mai vechi documente istorice se numără și — Zeugma — denumirea antică a așezării, care în perioada stăpânirii romane a devenit un castru de importanță strategică. La mică distanță de Germisara, zona balneară care oferă cucceritorilor romani denumitele izvoare termale, localitatea a devenit un centru căutat de mulți dintre cei dornici de-o viață liniștită și îmbelșugată. Cătatea Ceugma zidită de ei, așezată geografic în linie dreaptă cam la jumătatea distanței dintre Sarmizegetusa și bogatele mine de aur de la Zlatna, era o zonă ideală atât pentru cultivarea granelor, cât și pentru creșterea animalelor. Această afirmație se adevărește și prin faptul că Cigmău de mai târziu este singurul dintre satele din jur, în care și-a căutat loc de viață liniștită un grof maghiar. În satul acesta curat românesc, cu rădăcini adânci în istorie, se stabilește, retrăgându-se de la Deva, judecătorul de viță nobilă cu numele Koncz. Moșia cumpărată era micuță la început, dar apoi devine de la an la an tot mai întinsă, încât urmașii săi dețineau între cele două războaie cam două treimi din suprafața agricolă a satului.

Întâmplarea pe care doresc s-o relatez s-a petrecut pe aceste meleaguri într-o perioadă în care românii din Ardeal, deși la ei acasă, trăind pe aceeași glie strămoșească, erau considerați doar niște „tolerați”. Harnici și curajoși, blânzi și răbdători cigmăienii își muncneau cu pasiune ogoarele având o singură credință ortodoxă pe care au moștenit-o din străbuni, au păstrat-o cu sfințenie și au transmis-o cu cu grijă din tată-n fiu.

Dar, într-o frumoasă Duminică de vară, domnul Koncz, prin glasul dușului, i-a chemat pe locuitorii satului la conacul său; a dat ordin slugilor să taie un juncan, apoi au scos din pivnițele răcoase un butoi de vin, au întins o masă mare, iar stăpânul îi îndemna să ospăteze. În primele momente oamenii priveau neîncrezători și cu mirare, deoarece domnul nu mai făcuse niciodată o asemenea petrecere, dar apoi văzând că nu-i glumă, și-au dat drumul mâncând, cheful și bucurându-se din plin. Ceva mai târziu, fiind printre ei și cel ce cânta din fluiet, au înfiripat chiar un joc pe paștea dreaptă din curtea conacului, încât cine trecea prin apropiere putea crede că-i o nunta. În felul acesta au trecut ceasurile după amiezii de vară, până aproape de apusul soarelui. Stăpânul zămbea multumit, încurajându-i pe oameni să se simtă bine, dar nu zăbovea mult printre ei, apoi se retrăgea privindu-i dintre cele două coloane ale pridvorului. Pe-nserate când toți erau sătui, puțin obosiți, dar bine dispuși, domnul Koncz a coborât doar câteva trepte și de-acolo de la înălțime, pentru a fi auzit și înțeleș de toată suflarea, i-a chemat mai aproape și cu glas răspicat și hotărât le-a zis:

— „Oameni buni, începând de azi toți cei care-ți mâncat și-ți băut la curtea mea, n-o să mai fiți ortodocși... ci greco-catolici, uniți cu Roma”.

La neputința cigmăienii n-au înțeles prea bine ce voia să spună domnul și au urmat câteva minute de tăcere totală, apoi treptat s-au dumerit. Cei mai blânzi, mai săraci și mai fricoși au dat ușor din cap, au murmurat ceva, iar apoi s-au retras cu pași molatici către drum. Alții mai îndrăzneți au schimbat între ei câteva cuvinte scurte și au rămas cu frunțile încruntate. Unul cu numele Toma a făcut chiar câțiva pași spre pridvorul conacului, l-a privit drept în ochi pe stăpân și cu glas blând dar... hotărât a grăit:

— „Apoi... să nu vă fie cu supărare domnule, dacă eu n-oi vrea să-mi lapăd credința din străbuni... Dacă ne-ați fi spus de la început, eu nu rămâneam aici la petrecere, dar așa...” și vorba i-a rămas neisprăvită iar gândul a continuat cu cuvinte pe care nu mai îndrăzneau să le rostescă.

Ce s-a mai petrecut în seara aceea în jurul conacului, nu se mai știe. Memoria sâtenilor a păstrat doar faptul că în următoarea duminică au venit jandarmii, l-au luat pe Toma, l-au dus în mijlocul satului și în văzul tuturor i-au pedepsit îndrăzneala, aplicându-i 25 de lovituri de baston.

Acestea sunt fapte reale petrecute în satul Cigmău din ținutul Hunedoarei, pe care localnicii nu le-au uitat, ci le-au povestit din generație în generație până în zilele noastre.

Doar din Duminica aceea de la conacul domnului Koncz, o parte din săteni au fost făcuți greco-catolici, dar majoritatea dintre ei au rămas statornici în legea strămoșească.

Din cărțile pe care le-am citit în legătură cu despărțirea de la 1700, n-am reușit să-mi formez o imagine clară și definitivă despre fenomenul acesta apărut doar în Transilvania, din cauza diversității informațiilor, care de multe ori se contrazic. Nu pot spune cu certitudine cum s-au petrecut faptele atunci în secolul XVIII la Alba-Iulia, Viena, Blaj sau Roma; dar în satul în care m-am născut, pot afirma cu siguranță că cei mai fricoși au devenit printr-o înșelăciune „uniți”, iar numele lui „Toma credinciosul” s-a transformat într-un simbol al curajului și statorniciei.

Mai pot afirma cu toată răspunderea că la Cigmău, între cele două biserici și între credincioșii lor nu există nici o dușmănie, iar în urma hotărârii din 1948, nimeni nu s-a supărat. Preotul ortodox făcea Sfintele slujbe în ambele locașuri, iar oamenii erau fericiți că Bunul Dumnezeu i-a împeunat din nou, așa cum au fost părinții și bunicii lor înaintea tulburării de la curtea grofului.

Astăzi nici nu mai pomeneste nimeni despre o eventuală revenire la credința greco-catolică.

Dacă cineva se-ndoiește de adevărul celor relatate mai sus, se poate convinge, făcând o excursie în satul Cigmău, în care s-a născut și marele poet Ion Budai-Deleanu, unde trăiește colonelul în rezervă Ioan Ferdeș al lui Toma, urmaș pe linie paternă al eroului și unde orice bătrân poate povesti cu și mai mult farmec, aceeași întâmplare de demult.

Prof. Ion Lazăr

DIN SF. SCRIPTURĂ

„De veți umbla după legile mele și de veți păzi și împlini poruncile mele, vă voi da ploaie la timp, pământul și pomii își vor da rodul lor; treieratul vostru va ajunge până la culesul viilor; culesul viilor va ajunge până la semănat; veți mânca pâinea voastră cu mulțumire și veți trăi în pământul vostru fără primejdie; voi trimite pace pe pământul vostru și nimeni nu vă va tulbura”.

(Levitic 26, 3—6)

„Cuvintele acestea pe care ți le spun eu astăzi să le ai în inima ta și în sufletul tău; să le sădești în fiii tăi și să vorbești de ele când șezi în casa ta, când mergi pe cale, când te culci și când te scoli; să le legi ca semn la mână și să le ai ca pe o tăbliță pe fruntea ta; să le scrii pe ușorii casei tale și pe porțile tale”.

(Deut. 6, 6—9)

Sf. Împărați Constantin și Elena

(Urmare din pag. 1)
ecumenic de la Niceea, în anul 325 d.Hr. Aici, prin participarea și consimțământul unanim a 318 Sfinți mari Iera:hi, s-a condamnat eresul „celui de al doilea Iuda”, acela al „netrebnicului Arie”, care nu recunoștea dumnezeirea Mântuitorului Iisus Hristos. Cu acest prilej s-au alcătuit și primele șase articole din Crezul creștin și s-a cânduit timpul de prăznuire a Sfințelor Paști.

Cărțile de istorie înfățișează cu amănuntul glorioasă victorie purtată de împăratul creștin Constantin cel Mare asupra împăratului Maxentiu Clor, când s-a arătat pe cer Sfânta Cruce incununațată de providențiala scriere: „In acest semn vei învinge”.

Edictul imperial elaborat în Milan, la anul 312, a avut marea merit de a asigura libertatea exercitării religiei creștine, încetarea oricărui fel de persecuție, precum și consfințirea Duminicii ca zi de sărbătoare, de odihnă obișnuită. De fapt, Duminica a fost sărbătorită de creștinătate și mai înainte de anul 312,

dar acum prin legalizarea ei, Constantin cel Mare nu face altceva, decât consfințește o veche practică.

Demn de remarcă e faptul că ziua în care împăratul creștin l-a înfrânt în luptă pe înverșunatul și său dușman, a fost numită „praznicul biruinței”, praznic pe care zelosul ostaș al lui Hristos l-a incununat cu șapte zile de serbare, împreună cu tot poporul dreptcredincios.

Augusta Elena, curvoasa mamă a iubitorului de Dumnezeu împărat, străbătând părțile întregului Răsărit, înconjurată de strălucirea ce i-o aducea autoritatea împărătească, împărtea daruri din belșug, atât poporului de prin orașe cât și oricărui ins care venea la ea să-i ceară. Pe mulți năpăstuiți ai soartei i-a scăpat din închisori și de munca forțată în mine.

Sub înfririrea providenței divine, măritii împărați Constantin și Elena au avut inegalabila bu-

curie de a fi găsit crucea pe care a fost răstignit Mântuitorul Iisus Hristos, rânduind în cinstea acesteia zi aleasă de prăznuire, 14 septembrie, an de an. Vrednicul de laudă împărat, căruia Fiul lui Dumnezeu, prea bunul Iisus, i-a dat înțelepciunea lui Solomon, blândetea lui David, dreapta credință a Apostolilor, puterea judecătorului Samson asupra vrăjmașilor, a înălțat împreună cu împărăteasa cea duhovnicească treizeci de sfinți biserici, optsprezece din ele numai în Ierusalim, cu toate podoabele împodobindu-le. Au întemeiat orașul de mare renume Constantinopol.

Precum nimeni altii, ei au fost caracterizați de posteritate „întrucât cu Apostolii pe scaun împreună șezători”. De ce oare? Dacă Sfinții Apostoli au creat cadrul moral al transpunerii în viață a principiilor evanghelice și le-au răspândit în întreaga lume, urmând poruncii Mântuitorului, din aceeași poruncă divină, Sfin-

ții Împărați au decretat în întreg imperiul libertatea religioasă. Dacă Sfinții Apostoli au propovăduit fraternitatea creștină în Iisus Hristos, Sfinții Împărați, prin legile adoptate, au venit în ajutorul celor năpăstuiți de soartă.

Sfinții Apostoli au condamnat desfrăul, iar Sfinții Împărați au legiferat condamnarea adulterului. Precum Sfinții Apostoli au propovăduit pe Hristos cel răstignit, tot astfel cei doi binecredincioși împărați au acordat o cinstire deosebită Sfintei Cruci. Dacă Sfinții Apostoli au întemeiat biserici, ca lăcăsuri de închinare, Sfinții Constantin și Elena le-au scos pe unele ca acestea din catacombe, înfrumusețându-le, creind din ele adevărate cetăți de pietate creștină.

Pentru toate aceste importante și dănuitoare binefaceri, cadese ca întreaga lume creștină să cinstescă cu mult zel, cu sporită conștiințiozitate pe pilduitorii iubitori de Hristos, pe înfăptuitorii de mult bine, Sfinții Împărați Constantin și Elena.

Martorii Înălțării la Cer...

(urmare din pag. 1)
s-a înălțat la cer și a sezut de-a dreapta lui Dumnezeu”, scrie sfântul Evanghelist Marcu în Evanghelia sa (16, 19). Și s-a înălțat la ceruri și șade de-a dreapta Tatălui”, spunem de noi, cu valoarea de mărturisire de credință și de mărturie. Iar mărturia noastră despre înălțarea Domnului aduce în prezentul existenței noastre evenimentul pe care sfântul Evanghelist Luca l-a cuprins în Evanghelia sa în următoarele cuvinte: „Apoi (Iisus) i-a dus (pe ucenicii Săi) afară, până

spre Betania și ridicându-și mâinile i-a binecuvântat. Și pe când îi binecuvânta, s-a despărțit de ei și s-a înălțat la cer” (Luca 24, 50—51).

Dând mărturie despre înălțarea Domnului nostru Iisus Hristos, noi cuprindem în mărturia noastră adevărul pe care l-a mărturisit și sfântul Evanghelist Luca și în cea de-a doua carte scrisă de el, adică în cartea numită: „Faptele Sfinților Apostoli”, în care relatează: „După ce a găit acestea, (Iisus) s-a înălțat, cu ei de față, și un

nor l-a luat din ochii lor. Și pe când se ducea El, iar ei priveau la cer cu ochii atințiți, iată doi bărbați; au stat lângă ei, în haine albe; și aceștia au vorbit: Bărbați galileieni, de ce stați uitându-vă la cer? Acest Iisus care s-a înălțat de la voi la cer, astfel va veni, precum l-ați văzut ducându-se la cer” (F. Ap. 1, 9—11).

Mărturisind adevărul că Domnul s-a înălțat la cer și este de-a

dreapta Tatălui, noi punem în valoare și facem lucrătoare, pentru noi și pentru cei din preajma noastră, afirmația sfântului arhidiacon Ștefan, care a zis: „Iată văd cerurile deschise și pe Fiul omului stând de-a dreapta lui Dumnezeu” (F. Ap. 7, 56).

Mărturia noastră despre faptul înălțării Domnului și despre sederea Lui de-a dreapta Tatălui aduce în vremea noastră și mărturia dată de sfântul apostol Pa-

vel, care, în epistola către Coloseni, scrie: „Dacă ați înțeles împreună cu Hristos, căuții cele de sus, unde Hristos se află șezând de-a dreapta lui Dumnezeu” (3, 1). Această mărturie mai aduce în vremea noastră și mărturia sobornicească, în care afirmă că Iisus Hristos „este de-a dreapta lui Dumnezeu, după ce s-a suit la cer, și se supun Lui îngerii și stăpâniiile și puterile” (I Petru 3, 22).

Mărturia noastră despre înălțarea la cer a Mântuitorului nostru

o dăm nu numai prin cuvânt, prin mărturisire, ci o aducem și prin închinare, de vreme ce și noi, ca și ucenicii Domnului, care, la înălțarea la cer a Invățătorului lor, „s-au închinat Lui” și apoi „s-au întors în Ierusalim cu bucurie mare. Și erasul pururea în templu, laudând și binecuvântând pe Dumnezeu” (Luca 24, 52—53). Acestea împlinindu-le și noi, suntem și vom fi și pe mai departe martori ai înălțării la cer a Domnului Hristos, Dumnezeu să ne ajute.

INFORMAȚII

— Duminică, 25 aprilie a.c., la invitația pr. paroh Lup Gheorghe și a credincioșilor din parohia Bunești, prot. Rupea, I.P.S. Mitropolit Antonie a săvârșit Sfânta Liturghie arhierescă pe locuri unde se va înălța viitoare mănăstire de la Bunești.

I.P.S. Sa a rostit un cuvânt de învățătură legat de Duminica Tomii.

În aceeași zi după masa, I.P.S. Sa a susținut în Casa de Cultură a orașului Rupea, în fața unui numeros public, conferința cu tema: „Argumentele învierii”.

Marți, 27 aprilie, I.P.S. Sa a făcut o vizită la Schitul „Sf. Maria” din Techirghiol, jud. Constanța.

— Miercuri, 28 aprilie a.c., I.P.S. Sa a luat parte la lucrările Simpozionului „Sfântul Andrei, apostolul creștinismului la români”, organizat de Fundația Culturală-Stiințifică Aromână „Andrei Șaguna”, și Inspectoratul Județean pentru Cultură și Artă din Constanța.

În cadrul lucrărilor Simpozionului găzduit de Muzeul de istorie națională și arheologie Constanța, I.P.S. Sa a prezentat comunicarea: „Sf. Gherman din Dacia Pontică un străromân ignorat”, prefată de o scurtă biografie a marelui mitropolit Șaguna.

— În aceeași zi, seara, I.P.S. Sa a participat la București la ședința de constituire a Comisiei guvernamentale române pentru drepturile omului, robind cu acest prilej o scurtă alocuțiune.

— Sâmbătă 1 mai a.c., I.P.S. Sa a luat parte la lucrările finale ale Adunării tineretului Oastei Domnului, care s-au desfășurat în Aula Facultății de Teologie „Andrei Șaguna” din Sibiu, adresându-se cu acest prilej tineretului prezent la lucrări.

— Luni, 3 mai a.c., I.P.S. Sa a oficiat în biserica „Sf. Arhanghel” din Sibiu un trisaghion la catafalcul celui ce a fost Ioan Joantă, tatăl P.S. Serafim Făgărășanu, episcop-vicar al Arhiepiscopiei Sibiului, prezentând cu acest prilej condoleanțe familiilor.

— În aceeași zi, I.P.S. Sa a luat parte la lucrările Consiliului profesional al Facultății de Teologie „Andrei Șaguna” din Sibiu.

— Joi, 6 mai a.c. I.P.S. Dr. Antonie Plămădeală, Mitropolitul Ardealului, Crișanei și Maramureșului a luat parte la lucrările Simpozionului științific „Cazania lui Varlaam — trei secole și jumătate de dăinuire în spiritualitatea română”, organizat la Tg. Mureș sub egida Ministerului Culturii, Inspectoratului pentru Cultură al Județului Mureș, Biblioteca Județeană, Muzeul Județean Mureș și Episcopia de Alba Iulia.

I.P.S. a prezentat comunicarea: „O nouă dilemă homerică în Literatura română: autorul Cazaniei lui Varlaam”.

— I.P.S. Sa a luat parte apoi la Galeria U.A.P. din Palatul Culturii din Tg. Mureș la vernisajul expoziției documentare „Cazania lui Varlaam în județul Mureș”.

— La orele amiezii, I.P.S. Sa, împreună cu I.P.S. Bartolomeu, arhiepiscopul Clujului, P.S. Andrei, episcopul Alba Iuliei, și cu ceilalți participanți la Simpozion au asistat la slujba Te-Deumului de mulțumire oficiat în Catedrala din Tg. Mureș.

— În aceeași zi, I.P.S. Sa a vizitat Mănăstirea Sf. Ilie din Toplița, ctitoria primului patriarh al României reintregite, Miron Cristea, iar seara a poposit la Mănăstirea Sihăstria, din Moldova, purtând discuții cu P. Cuv. arhim. Cleopa Ilie și cu alți viețuitori ai mănăstirii.

— Vineri, 7 mai a.c., I.P.S. Sa a vizitat Mănăstirea Secu, ctitorită de Nestor Ureche, tatăl cronicarului Grigore Ureche, și a rostit o rugăciune la mormântul Mitropolitului Varlaam al Moldovei, ce-și doarme somnul de vece aici.

A fost vizitată apoi parohia Slatina din prot. Fălticeni, păstorită de P. C. pr. Petre Ciobanu, precum și Mănăstirea Slatina, ctitoria voievodului Alexandru Lăpușeanu, unde I.P.S. Sa a participat la Slujba Privegherii. De notat că această mănăstire este mănăstirea în care I.P.S. Sa a viețuit zece ani ca tânăr ierodiacon și ieromonah.

— Sâmbătă, 8 mai a.c., I.P.S. Sa a vizitat ctitoria voievodală de la Râșca, a domnitorului Petru Rareș, iar la amiază Mănăstirea Neamț, ctitoria domnitorului Ștefan cel Mare, și Sfânt.

În aceeași zi după masa, I.P.S. Sa a avut la mănăstirea din Toplița o întâlnire cu prefeții județului Mureș și Harghita, precum și cu primarul orașului Toplița. A luat parte și Dl. Serafim Duicu, secretar de stat la Ministerul Culturii.

— Duminică, 9 mai a.c., I.P.S. Sa a luat parte, la invitația P.S. Andrei, episcopul Alba Iuliei, la slujba de refacere a bisericii ortodoxe cu hramul „Adormirea Maicii Domnului” din Lancrăm, protopopiatul Sebes, robind un ales cuvânt de învățătură legat de pericopa evanghelică a duminicii a IV-a după Sf. Paști.

La sfârșitul Sf. Liturghii arhierescă, I.P.S. Sa a hirotesit într-un iconostavofor pe P. C. pr. paroh Ioan Bala.

În continuare a fost oficiat un parastas la mormântul poetului și filosofului Lucian Blaga, fiu al satului, ce-și doarme somnul de vece în curtea bisericii din Lancrăm. A rostit un cuvânt despre Lucian Blaga.

Pentru Fondul Filantropic Eparhial au contribuit nu numai parohiile din Arhiepiscopia Sibiului, ci și credincioșii din alte părți, ca de exemplu: Mitu Elena din Bârlad — 20.000 lei, Vasiliu Valentina din Focșani — 2.000 lei, Tucă Dumitru din Topoloveni, jud. Argeș — 2.000 lei.

Al 141-lea an de apariție neîntreruptă

Mai în vârstă cu un an decât Telegraful Român, sărbătorit în aceste zile cu prilejul împlinirii a 140 de ani de apariție neîntreruptă, Calendarul, Îndrumătorul bisericesc de astăzi, editat de Arhiepiscopia Sibiului pe anul 1993, a văzut lumina tiparului în al 141-lea an de apariție neîntreruptă, lucrare tipărită cu binecuvântarea I.P.S. Mitropolit Antonie al Ardealului, având 260 p.

Știm că mulți dintre cititorii Telegrafului Român cu aceeași osâdie urmăresc și Îndrumătorul bisericesc, întrebându-se asupra apariției acestei cărți. Îi informăm deci pe toți aceștia și pe alți doritori de-o lectură plăcută și ziditoare, că *Îndrumătorul bisericesc pe anul 1993* a apărut și este tot așa de bogat ca și cel din anul trecut, ba ceva mai bogat. Spațiul nu ne permite să-l prezentăm pe larg, de aceea ne permitem să arătăm că, după partea introductivă, cu date privitoare la organizarea Bisericii Ortodoxe Române și a Centrului mitropolitan din Sibiu și după o *Cronică bisericăscă* cu semnalarea unor evenimente mai deosebite din 1992, urmează rubrica: „Biserica și viața”, cu teme ca: Biserica neamului și câteva din problemele ei de astăzi; Unitatea spirituală a neamului nostru și libertatea; Biserica apără viața; Să ne luminăm popoare; O pseudo eră nouă ș.a.

În continuare este rubrica: „Biserica și Școala”, cu informații extrem de necesare dascălilor noștri de religie și altor educatori, din care reținem teme ca: Învățământul religios în școală — un nou pas înainte; Principii generale didactice aplicate la învățământul religios; Cu privire la personalitatea catehetului; Lecție și prelegere ș.a., după care urmează rubrica: „Aniversări-Comemorări”, în care sunt aduși în atenția cititorilor oameni de seamă și evenimente cu înțeles adânc pentru noi, ca: Mitropolitul Andrei Șaguna, cu prilejul împlinirii a 120 de ani de la adormirea sa în Domnul; Mitropolitul Nicolae Colan, cu prilejul împlinirii a 100 de ani de la naștere; Marea Unire din 1918, la 75 de ani de la realizarea ei; Cazania lui Varlaam, la 350 de ani de la tipărirea ei.

Ca și altădată, un capitol de seamă al lucrării pe care o semnalăm îl constituie cel intitulat: „Din tezaurul doctrinal al Bisericii noastre”, cu articole ca: Crez ortodox; Colindele; Săracii și neajutorății în lumina Evangheliei; Sfintele Taine; Valoarea faptelor bune ș.a., după care urmează capitolul: „Îndrumări pastorale și liturgice”, cu materia, socotim, binevenite, mai ales pentru preoți și cântăreții bisericesti, ca: Păstor și păstorire astăzi; Ce sunt pomenirile liturgice și când se fac; Căi pentru trezirea conștiinței; Administrarea Tainei Sf. Botez; Organizarea și buna funcționare a parohiei ș.a.

Îndrumătorul bisericesc pe anul 1993 mai cuprinde: „Pagini de istorie bisericăscă”, univ. sală și română; „Patria, vatra noastră străbună”, cu articole de zidire a dragostei de neam și de pământul pe care ne-am născut și viețuim; „Diverse”, în care, între altele, sunt evocați Nichifor Crainic și blândul și bunul nostru preot prof. Gheorghe Șoima, plecat dintre noi în urmă cu câțiva ani, cartea încheindu-se cu îndătinatul *Șematism* și cu *tabelul nominal* al tuturor studenților

Hram mănăstiresc și Consiliul eparhial

După cum se știe, Mănăstirea Brâncoveanu de la Sâmbăta de Sus, jud. Brașov, are două hramuri: Izvorul Tămăduirii și Adormirea Maicii Domnului.

Ajuțați și de o minuantă zi de primăvară, primul hram, Izvorul Tămăduirii, vineri după Sf. Paști, anul acesta și Sf. Gheorghe, s-a sărbătorit potrivit importanței pe care Biserica noastră o acordă unor asemenea evenimente. Încă din ajun, de la Sibiu a sosit I.P.S. Mitropolit Antonie, însoțit de P. C. pr. prof. M. Păcurariu, decanul Facultății de Teologie din Sibiu, P. C. vicar ad-tiv A. Răduț, P. C. pr. prof. L. Streza, P. C. consilieri Gh. Papuc și S. Săsăujan și P. C. secretar eparhial D. Bălțat.

În ziua praznicului, Sf. Liturghie arhierescă s-a săvârșit la altarul din pădure, în cadrul căreia au fost hirotoniți: monahul Serafim Pătrunjel intru diacon, iar ierod. Ghelasio Tepeș intru preot, ambii din obștea Sf. Mănăstiri Brâncoveanu.

Răspunsurile au fost date de un grup de monahi, de tineri elevi seminariști și studenți teologi, precum și de obștea credincioșilor prezenți în număr mare.

La priceasnă a predicat P. Cuv. arhim. *Teofil Părăian*, despre Săptămâna luminată, „raiul rânduielilor noastre bisericesti”, și despre Sf. Mucenic Gheorghe.

La sfârșitul Sf. Liturghii C. pr. I. Sinca de la parohia Noul Săsesc (prot. Medias) a fost hirotesit intru duhovnic și, plecând de la acest fapt I.P.S. Mitropolit Antonie, în cuvântarea rostită, a insistat în prima parte asupra a ceea ce înseamnă preot-duhovnic, asupra felului cum trebuie făcută Spovedania, dând o seamă de îndrumări și credincioșilor, „cace trebuie să vină cu încredere la scaunul Spovedaniei, iar preotul să ofere încredere, secretul Spovedaniei trebuind păstrat cu orice risc”.

În partea a doua a cuvântării, I.P.S. Sa a zăbovit asupra marelui eveniment al Învierii Domnului și învierii noastre, ceea ce trebuie să ne țină mereu treaz modul cum ne trăim viața pe acest pământ.

A urmat apoi sfințirea apei și Sf. Maslu de obște. Sâmbătă, 24 aprilie 1993, tot la Sf. Mănăstire Brâncoveanu, a avut loc ședința trimestrială de lucru a Consiliului eparhial, în cadrul căreia s-au rezolvat o seamă de probleme mai importante ale celor patru sectoare: Bisericesc, economic, cultural și juridic, prezenți fiind și părinții protopopi din Arhiepiscopia Sibiului, părintele stareț și părintele egumen.

Sfințirea bisericii „Sf. Arhanghel” din Hașag, prof. Sibiu

Pe vechiul drum al Blajului, venind dinspre Sibiu, între Loamneș și Sorosțin, într-un fund de vale, ferită de vifornite, se află parohia Hașag, care-și duce obârșia până în perioada daco-romană, după cum atestă unele vestigii arheologice, ca și darzenia oamenilor care au ținut piept valurilor nimicitoare care s-au abătut de atâtea ori peste meșaguriile noastre, darzenia care s-a vădit și în zilele noastre. Căci, deși puțini, nu cu mult peste o sută de familii, credincioșii din această parohie au făcut în ultimii ani reparații capitale la biserica Sf. Arhanghel Mihail și Gavril, pe care au îmbrăcat-o apoi și într-o plăcută haină picturală, executată de pictorul Pană Ruiz-Florin din Ploiești, cheltuielile ridicându-se la multe sute de mii de lei.

Astfel înnoită, prin jertfelnicia credincioșilor și unor ajutoare din afară, cât și prin alergăturile tânărului și harnicului preot Mihai Petian, biserica menționată a fost sfințită de I.P.S. Mitropolit Antonie al Ardealului, luni, 19 aprilie 1993, a doua zi de Paști, fiind însoțit de la Sibiu de P. C. pr. prof. M. Păcurariu, decanul Facultății de Teologie din Sibiu, P. C. consilieri Gh. Papuc și E. Oancea, și P. C. secretar eparhial arhid. Visarion Bălțat.

I.P.S. Sale i s-a făcut o caldă primire, nu numai de parohienii din Hașag, îmbrăcați cu mic cu mare în minunatele noastre costume românești, ci și de credincioșii din parohiile premergătoare Hașagului: Mândra și Loamneș, care l-au așteptat cu covoaare întinse, cu flori și inimii deschise, precum și cu poftirea de a fi vizitate și bisericile lor.

După slujba sfințirii bisericii, care a devenit neîncăpătoare pentru mulțimea credincioșilor adunați la acest înalt praznic, Sf. Liturghie arhierescă s-a desfășurat sub cerul liber, răspunsurile fiind date de un grup de studenți teologi și obștea credincioșilor. Era de față și dl. pastor ev. lut. din Slimnic, Walther Gottfrid Seidner.

La sfârșitul Sf. Liturghii au vorbit: P. C. prot. D. Luca (Sibiu), care a subliniat importanța momentului și bucuria preotului și credincioșilor hașegani prilejuită de prezența I.P.S. Sale.

C. pr. *Mihai Petian*, parohul local, care a făcut o prezentare a parohiei și a lucrărilor efectuate la biserica ce s-a sfințit, mulțumind lui Dumnezeu și tuturor celor ce i-au stat în ajutor, în primul rând bunilor săi credincioși, în frunte cu consiliul parohial;

C. pr. *I. Trițan* (Sibiu), fost preot la Hașag, care a făcut o prezentare geografică și istorică a acestei parohii, cu specificarea unor interesante mărturii arheologice;

P. C. pr. prof. M. Păcurariu, care a zăbovit de deosebire asupra a două personalități de renume în istoria Bisericii și culturii noastre, născute în Hașag: profesorul și teologul Nifon Bălașcu, care a trecut muniții la frați, schimbându-și numele în Nifon Bălașescu, unul dintre cei mai mari oameni de cultură din veacul trecut, și poetul Aron Cotruș.

Cuvânt de învățătură a rostit apoi I.P.S. Mitropolit Antonie, care, după ce a mulțumit lui Dumnezeu pentru că „ne-a ajutat să ne întâlnim aici” și după ce a felicitat pe preot și credincioșii pentru ceea ce au realizat în Hașag, deși puțini la număr și într-un timp așa de scurt, a zăbovit asupra valorii, aici și-n veșnicie, a faptelor bune, demonstrând cu unele grăitoare pilde ce înseamnă a „lăsa ceva bun” în urma noastră.

În continuare, I.P.S. Sa a vorbit credincioșilor despre Învierea Domnului, aducând în atenție unele argumente ale învierii și semnificația acesteia pentru viața noastră spirituală, între argumentele învierii insistându-se asupra mormântului gol.

Pentru munca depusă, pe plan pastoral și gospodăresc, C. pr. M. Petian a fost distins și hirotesit intru „iconom”, acte de apreciere din partea I.P.S. Sale primind cu acest prilej și dl. episcop Stoaia Gheorghe, cântăreții bisericesti Pomărea Nicolae și Dordea Ioan, Consiliul și Comitetul parohial.

La Căminul cultural a avut loc apoi o agapă, în cadrul căreia d-na preoteasă, prof. Mihaela Petian, a organizat cu copiii de la școală un foarte frumos program de cântece bisericesti și poezii religioase, distingându-se fiul cel mare al fam. Petian, Mihail, de nici cinci ani, care promite mult prin darurile cu care Dumnezeu l-a înzestrat și care i se fac vădite încă de la această vârstă.

Au luat cuvântul: Dl. pastor ev. lut. W. G. Seidner, care a subliniat între altele omnia românească, arătând cum un soldat român a făcut-o scăpată pe mama sa în 1945 spre a nu fi dusă în Uniunea Sovietică; C. pr. pens. (Ocna Sibiului) A. Voicu, iar la sfârșit I.P.S. Mitropolit Antonie, care a adus în atenție originea agapelor, mulțumind Martelor și tuturor celor ce au contribuit la organizarea ziditorului praznic de la parohia Hașag.

de la Facultatea de Teologie „Andrei Șaguna” din Sibiu, cu cele trei secții ale sale: Teologie pastorală, Teologie literă și Teologie asistență socială, din anul universitar în curs.

Ca și în anii precedenți, Îndrumătorul bisericesc editat de Arhiepiscopia Sibiului, pe anul 1993, este presărat cu multe și unele extrem de izbutite versuri originale, consacrate Sf. Martiri Brâncoveni, Sf. voievod Ștefan cel Mare, ca și altor evenimente și virtuți creștinești, precum și de o seamă de vorbe înțelepte, izvorâte din minti luminate, vorbe de care avem atâta nevoie în a ne călăuzi cât mai ziditor viața, ținută spre care de altfel ne stă în ajutor întregul Îndrumător pe care l-am semnalat în cele de mai sus și pe care îl recomandăm cu toată căldura cititorilor noștri „preoți și credincioși deopotrivă”.

* Cartea se poate procura de la oficiile protopopești din Arhiepiscopia Sibiului, și de la librăria eparhială, str. Mitropoliei nr. 35, Sibiu.

Semnalăm... Semnalăm...

Se roagă și propovăduiește în Munții Neamțului, la Mănăstirea Sihăstria, octogenarul părinte duhovnicesc CLEOPA. Autodidact, Pria Cuvioșia Sa este, printre noi, poate cel mai profund cunoscător al Sfintei Scripturi și al Sfinților Părinți. Poate reproduce pe de rost din aceste surse ale teologiei și ale mântuirii, paginii lungi, coroborându-le în jurul unei teme cu abilitate de erudit și cu pricepere de scriitor. E un mare povestitor din stirpea lui Creangă și Sadoveanu, așa încât poate ține multile ore întregi în ascultare fără oboseală. De fapt, la Mănăstirea Sihăstria e un fel de Universitate populară, în aer liber, în care, părintele Cleopa vorbește trei zile pe săptămână. Vin credincioși de pretutindeni, cu tot felul de mijloace, cu autocare speciale ca să-l vadă și să-l asculte. Mănăstirea nu e numai locul unde li se propovăduiește, unde părintele Cleopa le lămură problemele de cel mai mare interes pentru sufletele lor, ci, firesc, e și locul în care cei care vin se pot spovedi, pot participa la slujbe, își pot reinnoi viața.

La părintele Cleopa vin depotrivă laici și monahi din locuri îndepărtate, de prin alte mănăstiri, mulți din țări străine. În ultimii ani i s-a cerut tot mai mult să-și scrie cuvântările și să le publice. Așa au apărut o seamă de cărți care se înscriu de pe acum în tezaurul de spiritualitate duhovnicescă românească. Ultima dintre ele, prefată de I.P.S. Mitropolit Daniel al Moldovei și Bucovinei, a fost tipărită la Iași de curând: Arhimandrit Cleopa Ilie, URCUȘ SPRE ÎNVIERE, Iași 1992, 414 p., în colecția „Teologie și Spiritualitate”. Cartea cuprinde două părți: În partea I-a sunt predici cu cele mai diverse teme, pentru laici și pentru călugări, iar în partea a II-a sunt adunate „Cuvinte despre trecerea de la viață la viață”, fiind ele de fapt portrete ale unor monahi îmbunătățiți care și-au putut cunoaște dinainte momentul în care vor părăsi viața aceasta. Dintre cele zece portrete, două sunt ale unor mamei.

Important, în legătură cu aceste „Vieți” de călugări, e faptul că părintele Cleopa dă despre ei mărturie personală. I-a cunoscut pe toți, a vorbit cu toți, le-a fost aproape, unora le-a fost ucenic așa că povestește despre ei fapte adevărate, trăite. Pe câțiva dintre aceștia i-a cunoscut și scriitorul acestor rânduri și poate da el însuși mărturie de întărire a celor relate de părintele Cleopa.

Partea a II-a a cărții parcă ar ilustra partea I-a. E a ca și cum autorul ar zice: iată ce se cere pentru mântuire și desăvârșire. Aceasta e calea! Cine va răsfoi cartea, adăugăm noi, va fi uimit de bogăția temelor din partea I-a și de importanța lor. În partea a II-a parcă ni s-ar spune: iată exemple de oameni care, urmând calea, au ajuns la limanul mântuirii și al desăvârșirii. Exemplele sunt concludente și convingătoare.

Cartea părintelui Cleopa devine, prin aceste „Vieți”, o sursă bună pentru definirea și înțelegerea spiritualității ortodoxe românești, ea constituind, în același timp, și o parte însemnată a *Istoriei contemporane a acestei spiritualități*.

Scriind despre monahi cunoscuți multora dintre cei care mai sunt încă în viață, prin aceștia se verifică și se atestă autenticitatea *Vieților* povestite de părintele Cleopa. Sfântul Pavel, când vorbea despre Învierea Domnului, își lua ca martori și pe cei cărora li s-a arătat Iisus după Înviere și „dintre care mulți — zicea el — mai trăiesc încă”. Deci puteau autentifica și ei faptul Învierii. Așa e și în cazul celor cărora părintele Cleopa le schițează biografia duhovnicescă. Are martori mulți.

Cât despre predicile din partea I, ele sunt ca de obicei bine documentate biblic și patristic. Și mai au o virtute: sunt scurte și pot fi ușor folosite pe p.c. preoți în pregătirea propriilor lor predici. Dincolo de aceasta, ele sunt însă și bune capitole de Teologie ortodoxă, scrise pe înțelesul tuturor, de mare folos pentru cetitorul de rând și nu fără important folos pentru teologi și pentru oameni de cultură în general.

Părintele Cleopa e plin de Har și e o trămbiță binecuvântată, care cheamă cu putere la mântuire și desăvârșire.

Cartea sa „URCUȘ SPRE ÎNVIERE” o va dovedi oricui cu prisosință deși, numai cei care nu-l cunosc, vor mai avea nevoie de dovezi suplimentare că P. Cuv. Sa e unul dintre puținii oameni autentici ai vremurilor noastre, în credință și mărturie.

În editura „Știința” din Chișinău a apărut în excelente condiții grafice ISTORIA BISERICII ORTODOXE ROMÂNE a P. C. prof. dr. decan Mircea Păcurariu (496 p.). Basarabienii vor avea astfel la îndemână un instrument de mare valoare în ajutorul cunoașterii istoriei poporului român și a Bisericii sale. Cartea e un pas important în lucrarea de reintegrare culturală și spirituală a Basarabiei în sufletul și simțirea Patriei comune.

Ministerul Culturii, Centrul național al creației populare și Fundația culturală Ethnos a publicat nr. 1 dintr-o revistă de cultură, intitulată DATINI (nr. 1, apr. 1993, 50 p., format „Steaua”). Se anunță a fi bună. În acest prim număr, printre știri, noutăți și fapte senzaționale (ex. Omul și arborele, p. 41) sunt și articole temeinice, dintre care am remarcat d. p. partea I-a dintr-un studiu intitulat: „Folclorul și muzica religioasă la români și la popoarele balcanice”, de dr. Elisabeta Moldoveanu (p. 36—37).

În Târgu-Mureș apare revista „Școala ardeleană” avându-l ca redactor-șef pe dl. prof. univ. Serafim Duicu, secretar de Stat la Ministerul Culturii, prezent în cuprins print-un interviu acordat lui Ioan Șulea, și print-un portret al poetului Petrea Dascăl. Numărul pe care îl avem în față (1, 1993), mai publică un studiu — bun — despre „Inocențiu Micu și începuturile mișcării politice naționale”, de dr. Ioan Lungu, și mai semnează nume prestigioase ca Gh. Bulgăr, dr. Ioan Pop, Grigore Ploieșteanu și, pe ultima pagină, un studiu e semnat de Alain Ruzé (trad. de Carmen Andraș): *Acești latini din Carpați — Mărturii ale continuității românești la nord de Dunăre*. E traducerea cap. I din cartea II-a în care, demonstrația tezei anunțate în titlu, se face pe baza argumentelor lingvistice. Folosind o largă bibliografie românească și în deosebi străină, autorul respinge teza lui R. Roessler și a urmașilor lui, cum că limba română s-ar fi format la sud de Dunăre, de unde românii ar fi migrat spre nord. El numește această teză „neserioasă, artificială, contradictorie”. Și demonstrează totul. Cum se cuvine și cum e drept!

ANTONIE P.